

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Toimintaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät Oulun Poikien Talon asiakkaiden näkökulmasta

Korhonen, Jussi

2015 Laurea Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Toimintaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät
Oulun Poikien Talon asiakkaiden näkökulmasta

Jussi Korhonen
Sosionomi
Opinnäytetyö
Syyskuu, 2015

Jussi Korhonen

Toimintaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät asiakkaiden näkökulmasta

Vuosi 2015 Sivumäärä 58

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Oulun Poikien Talon asiakkaiden toimintaan sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää Oulun Poikien Talolla käyvien asiakkaiden näkökulmasta, mitkä eri tekijät vaikuttavat heidän päätökseensä sitoutua toimintaan. Tutkimuksen tarkoituksena on tarjota Poikien Talolle tietoa, jolla he pystyvät kehittämään omaa toimintaansa niin, että apua tarvitsevilla pojilla ja miehillä olisi helppo sitoutua toimintaan ja näin saada tukea ja apua omaan elämäänsä. Poikien Talo on nelivuotinen kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää pohjoissuomalaista poika- ja miestyötä sekä löytää keinoja syrjäytymisvaarassa olevien poikien tavoittamiseen ja kohtaamiseen. Syrjäytyminen on laaja yhteiskunnallinen ilmiö, josta kärsivät eniten juuri pojat ja nuoret miehet.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja sen aineisto on kerätty puolistrukturoidulla teema-haastattelulla. Tutkimuksen aineisto koostuu seitsemästä Poikien Talon asiakkaan haastattelusta. Aineisto on analysoitu sisällönanalyysiä käyttäen. Tutkimuksen tulokset kuvaavat asiakkaiden näkökulmasta niitä tekijöitä, jotka saavat heidät sitoutumaan toimintaan. Sitoutumisen kannalta merkittävimpiä asioita ovat toimiva vuorovaikutus työntekijöiden ja muiden asiakkaiden kanssa, kohdatuksi tuleminen ja tuen saaminen.

Asiakkaiden sitoutumisen kannalta on merkittävää, että Poikien Talo on paikka, jossa jokainen tulee kohdatuksi ja saa yksilöllistä tukea omaan elämäänsä. Työntekijöiltä tämä edellyttää vuorovaikutusosaamista, luottamuksellisuutta ja kohtaamisen taitoa. Toiminnan tulee olla tavoitteellista sekä muutokseen ja kasvuun tähtäävää asiakkaiden tukemista.

Asiasanat: Poikien Talo, poikatyö, sitoutuminen, syrjäytymisen ehkäisy

Jussi Korhonen

The factors impacting the engagement of the clients in Poikien Talo in Oulu

Year	2015	Pages	58
------	------	-------	----

This thesis studies the factors impacting the engagement of the clients in Poikien Talo (“Boys’ House”) in Oulu, Finland. The thesis aims to support the organizational development of Poikien Talo by providing information on the factors that engage the clients to a long-term involvement with the organization. Poikien Talo is a four-year development programme that aims to develop man and boy work in northern Finland and to find means to reach and encounter youths who are at risk of being marginalized. Marginalization is a vastly spread social phenomenon from which boys and young men suffer from the most.

The thesis is a qualitative study. The data consists of 7 semi-structured theme interviews that were analyzed using content analysis methodology. The study concludes that the most significant factors impacting the engagement of the clients are functional interaction between the employees and other clients, as well as the sense of personal encounter and support.

Poikien Talo should be a place where each individual is encountered and receives support to his life. This means that the employees in Poikien Talo should have good interaction skills, confidentiality and the ability to encounter clients. The work in Poikien Talo should be goal-directed and the aim of the work should be at growth, change and supporting the clients.

Keywords: Poikien Talo, boy work, engagement, preventing marginalization

Sisällys

Johdanto	6
1 Syrjäytyminen	7
2 Sitoutuminen	10
3 Tutkimusmenetelmät	15
3.1 Tutkimuskysymys	15
3.2 Metodologiset valinnat.....	16
3.3 Teemahaastattelu	17
3.4 Aineistonkeruu	18
3.5 Aineistonanalyysi	19
4 Oulun Poikien Talo.....	22
5 Asiakkaiden tyytymättömyys omaan elämäänsä	24
5.1 Elämän sisällöttömyys	24
5.2 Tarve sosiaalisuuteen	25
5.3 Haastava muutos elämässä/haastava elämäntilanne	26
6 Positiivinen sosiaalinen kokemus ensimmäisellä käyntikerralla	27
6.1 Läheisten tuki	28
6.2 Paikan kiinnostavuus	28
6.3 Toimiva vuorovaikutus	29
7 Kohtaaminen ja dialogisuus sitoutumisen avaimina	30
7.1 Kohtaaminen	31
7.2 Dialogisuus	31
8 Asiakkaiden kokemuksia Poikien Talon merkityksestä heidän elämässään	34
8.1 Aktiivisuuden tukeminen	35
8.2 Henkinen tuki	37
9 Asiakkaiden kokemuksia työntekijöiden merkityksestä heidän elämässään.....	40
9.1 Luottamus.....	41
9.2 Turvallinen ympäristö.....	41
10 Tulevaisuus	42
11 Pohdinta	43
12 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	47
12.1 Tutkimuksen luotettavuus	47
12.2 Tutkimuksen eettisyys.....	50
Lähteet.....	52
Kuviot	54
Liitteet	55

Johdanto

Syrjäytyneiden nuorten määrä kasvaa vuosi vuodelta. Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy ovat paljon puhuttu aihe sosiaalialalla. Tilastot syrjäytymisestä näyttävät huolestuttavilta, eikä helpotusta ole näkyvissä vielä lähiaikoina. Viime vuosina on syrjäytymisen ehkäisemiseksi käynnistetty suuria kansallisia toimenpideohjelmaa ja hankkeita sekä panostettu ennaltaehkäisevään sosiaalityöhön mittavasti. Jotta mistään kehitettävästä palvelusta olisi hyötyä, tarvitaan asiakkaiden sitoutumista hänelle tarjottavaan palveluun. Riippumatta käytettävästä menetelmästä tai teoreettisesta lähestymistavasta, asiakkaan on ensin sitouduttava edes jollain tasolla hänelle suunnattuun palveluun. Sitoutumista tarjolla oleviin palveluihin voidaan pitää kaiken ennaltaehkäisevän ja korjaavan sosiaalityön avainehtona.

Suomessa on laitettu alulle useita hankkeita nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Oulun Poikien Talo on nelivuotinen kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää Pohjois-Suomessa tehtävää poika- ja miestyötä. Matalankynnyksen kohtaamispaikka, Oulun Poikien Talo perustettiin vuonna 2013 ja se on toinen Poikien Talo Suomessa. Sen asiakkaina on 12 - 28 -vuotiaita poika ja miehiä, jotka kokevat haasteita elämässään tai ovat vaarassa syrjäytyä. Poikien Talon työ sijoittuu monen eri työkentän rajapintaan sisältäen elementtejä sosiaalisesta nuorisotyöstä, ennaltaehkäisevästä sekä korjaavasta mielenterveystyöstä sekä lastensuojelun avohuollosta. Yhteistyöverkosto Poikien Talolla on todella laajaa. Tämä aiheuttaa sen, että apua tarvitsevat pojat voivat ohjautua talolle laajan yhteistyöverkoston kautta. Oulun Poikien Talo on perustettu tarpeesta saada pojille ja nuorille miehille matalankynnyksen kohtaamispaikka, jossa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria voidaan tukea.

Poikien Talo tarjoaa kehittämishankkeena potentiaalisen ympäristön opinnäytetyölle. Opinnäytetyö käsittelee Poikien Talon asiakkaiden sitoutumista palveluihin, joita heille tarjotaan. Haastattelut opinnäytetyöhön toteutettiin keväällä 2015. Haastateltavat olivat Poikien Talon asiakkaita ja toiminnoissa mukana olevia poikia ja miehiä. Osa haastateltavista oli ollut mukana toiminnassa jo pidempään kun taas osa oli ollut mukana vasta kuukauden. Opinnäytetyö tarkastelee asiakkaiden näkökulmasta tekijöitä, jotka saavat heidät sitoutumaan toimintaan. Opinnäytetyö pyrkii löytämään niitä tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä vapaaehtoisen sitoutumisen tapahtumiseksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää Oulun Poikien Talolla käyvien asiakkaiden näkökulmasta, mitkä eri tekijät vaikuttavat heidän päätökseensä sitoutua toimintaan. Tutkimuksen tarkoituksena on tarjota Poikien Talolle tietoa, jolla he pystyvät kehittämään omaa toimintaansa niin, että apua tarvitsevilla pojilla ja miehillä olisi helppo sitoutua toimintaan ja näin saada tukea ja apua omaan elämäänsä.

Tämän opinnäytetyön rakenne on seuraavanlainen: Luvussa yksi ja kaksi käsitellään työn teoreettista viitekehystä, joka muodostuu sitoutumisen ja syrjäytymisen sekä niiden välisen suhteen ympärille. Luvussa kolme käydään läpi valinnat, joita on tehty tutkimusmenetelmien suhteen. Luvussa neljä kerrotaan Opinnäytetyön toteutusympäristöstä Oulun Poikien Talosta. Kappaleet 5-10 ovat tuloslukuja, joissa käydään läpi kunkin teema-alueen tulokset ja niistä syntyneet tulosluokat. Kappaleessa 11 pohditaan opinnäytetyön herättämiä ajatuksia sekä analyysin tuloksena syntyneitä johtopäätöksiä tuloksista. Viimeisessä luvussa tarkastellaan opinnäytetyön luotettavuutta sekä tutkimuseettisiä näkökulmia

1 Syrjäytyminen

Seuraavaksi tässä työssä käydään läpi opinnäytetyön teoreettinen viitekehys. Luvussa yksi käydään läpi syrjäytymisen ja sen ehkäisyn. Tämän jälkeen luvussa kaksi käydään läpi erilaisia määritelmiä sitoutumisesta ja samalla pohditaan motivaation ja elämänhallinnan roolia sitoutumisessa Savikon ja Pitkälän (2006) sitoutumisen teorian pohjalta. Syrjäytyminen ja sen ehkäisy ovat opinnäytetyössä keskeisiä teorioita. Poikien Talon toiminta ajatus ja tavoite kiertoaa näiden kahden asian ympärille ja ne ovat toiminnan ydinkäsitteitä. Sitoutuminen on puolestaan opinnäytetyön ja sen tutkimusongelman kannalta keskeisin teoria. Opinnäytetyössä tutkitaan toimintaan sitoutumista joten koko opinnäytetyöni keskeisin teoria on juuri sitoutumisen teoria. Elämänhallinta ja motivaatio ovat taas yhden sitoutumisen teorian kannalta keskeisiä käsitteitä.

Nuorten syrjäytyminen on todellinen ja vakava asia sekä erityisesti nuorten miesten ongelma. Syrjäytyminen on laaja ilmiö, jolla tarkoitetaan usein leveää psyykkis-aineellista ongelmakokonaisuutta, erilaisia päihderiippuvuuden muotoja ja rikollisuuden muotoja sekä henkistä puuttoa yhteiskunnassa olevien normaalien käytäntöjen ulkopuolelle. (Myrskylä 2012, 2-3.) Syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrästä on keskusteltu viime vuosina. Arviot syrjäytyneiden määrästä ovat vaihdelleet 14 000 ja 100 000 välillä. Tämä vaihtelu johtuu siitä, että syrjäytymisellä ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää. (THL 2015.)

Vuonna 2012 julkaistun EVA:n raportti on uusien kattava analyysi syrjäytyneiden määrästä (THL 2015). Raportin mukaan syrjäytyneiksi nuoriksi vuonna 2010 laskettiin 51 341 nuorta, joka on 5 % kaikista 15 - 29 -vuotiaista nuorista. Syrjäytyneiksi laskettiin vain perusasteen suorittaneet työttömien työnhakijoiden ja työvoiman sekä koulutuksen ulkopuolisten nuorten yhteismäärän. Syrjäytyneistä nuorista 64 % oli miehiä. Syrjäytyneiksi laskettujen joukossa on varmasti monia, jotka ei todellisuudessa ole syrjäytyneitä. Näitä ovat sellaiset henkilöt joiden toiminnoista ei jää mitään merkintöjä verotus-, työeläke- tai opiskelijarekistereihin. Näitä henkilöitä ovat oppilaitokseen pyrkivät, valmentautuvat urheilijat, pimeää työtä tekevät,

omaishoitajat, kolmannella sektorilla palkatta olevat sekä tulottomat taitelijat. Toisaalta mielenterveys- tai päihdeongelmien, rikollisuuden tai joidenkin muiden syiden takia yhteiskunnasta syrjäytyneiden todellista määrää on vaikea määrittää, koska rekisteröityjä tietoja on hyvin rajallisesti. (Myrskylä 2012, 2-3.) Tämä tutkimustieto kertoo vakavasti otettavaa tietoa siitä, että nuoret pojat ja miehet ovat todellisessa vaarassa ajautua yhteiskunnan ulkopuolelle.

Syrjäytyneiksi ja syrjäytymisvaarassa olevien määräksi on myös esitetty alla olevat luvut. Luvut perustuvat Moision (2012) tekemään katsaukseen ja niitä on käytetty yleisesti keskustelussa syrjäytyneiden lukumääristä.

- 95 000 työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevaa (15-25 v.) nuorta vuonna 2005
- noin 33 000 alle 25-vuotiasta työnhakijaa tammikuussa 2012
- 4000 virallisten rekistereiden tavoittamattomissa olevaa nuorta vuonna 2005
- 10 000 alle 25-vuotiasta toimeentulotuella jotka ovat ilman työttömyysturvaa tai sosiaaliturvaa
- yli 78 500 lastensuojelun piirissä olevaa lasta ja nuorta sekä kodin ulkopuolelle sijoitettuja yli 17 000 vuonna 2010

Syrjäytymisen määrittelemisen syrjäytymisen keston ja kroonisuuden mukaan antaa toisenlaisen lähestymistavan syrjäytymiseen. Ikäheimon (2015, 17-18) mukaan syrjäytyneet nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä vaan syrjäytyminen voi olla vain väliaikainen tila. Hän luokittelee syrjäytyneet nuoret kolmeen eri ryhmään syrjäytymisen keston mukaan: ”kroonisesti syrjäytyneisiin”, ”syrjäytyneisiin” ja ”syrjäytymisvaarassa oleviin”. Tämä luokittelu pohjautuu nuorten pääasiallisen toimintaan viimeisen vuoden aikana ja sen perusteella tehtyyn arvioon syrjäytymisvaarasta. Hänen mukaansa syrjässä olemisen kesto on tärkeä mittari, koska se ennustaa todennäköisyyttä työllistymiselle. Ikäheimon (2017, 18) mukaan pitkä poissaolo töistä heikentää taitoja ja työllistyminen muuttuu vaikeammaksi.

Nuorten syrjäytyminen on yhteiskunnassa ajankohtainen ja kuuma keskustelun aihe. Sen on tutkittu käyvän kaikella tapaa kalliiksi yhteiskunnalle. Siihen vaikuttavista tekijöistä tehdäänkin tutkimuksia jatkuvasti. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan toimeksiantamassa tutkimuksessa Kuntoutussäätiön tukijaryhmä selvitti, millä edellytyksillä voidaan parantaa syrjäytymisen ehkäisytöiden vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja kustannustenhokkuutta. Tutkimuksessa selvitettiin ja tuotettiin uutta tutkimustietoa syrjäytymisen käsitteestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Nuorten Syrjäytyminen: Tietoa, Toimintaa ja Tuloksia-tutkimuksen (Notkola ym. 2013) mukaan nuorten syrjäytymistä ehkäisevässä työssä on käytössä hyviksi arvioituja toimintamalleja ja palveluita. Tutkimuksen mukaan syrjäytyminen on moniulotteinen ilmiö ja siitä pois pääsemiseksi tarvitaan usein yksilötasolla monia samanaikaisia palveluita (Notkola ym.

Notkolan ym. 2013, 8-9). Tutkimusryhmän mukaan peruspalveluja kehittämällä voidaan estää ongelmien kehittyminen ja näin vähentää tarvetta käyttää kalliita erikoispalveluita. Heidän mukaan kriittisimpiä elämänvaiheita syrjäytymisen kannalta ovat koulutuksen nivelvaiheet ja muut elämän siirtymävaiheet, joissa tarjottava tuki on syrjäytymisen ehkäisyn kannalta tehokasta toimintaa (Notkolan ym. 2013, 8). Tämän kaltainen tutkimustieto nuorten syrjäytymistä on perustana Poikien Talon kaltaisten matalankynnyksen palveluiden järjestämisessä.

Syrjäytyminen ei ole syy - seuraus -suhteessa tapahtuva prosessi, jossa tietyt asiat johtaisivat syrjäytymiseen. Syrjäytyminen voi alkaa missä tahansa elämänvaiheessa, esimerkiksi elämän käännekohdissa, tai yhteiskunnallisten kehityskulkujen seurauksena. Syrjäytymistä tapahtuu todennäköisemmin niillä, joilla on elämässään niukasti suojaavia tekijöitä tai jotka eivät osaa käyttää näitä tekijöitä hyväkseen. Usein hyvin vähäinen määrä suojaavia tekijöitä voi estää syrjäytymisen, vaikka riskitekijöitä on jo useita. Kukaan ei ole keksinyt syrjäytymisen ehkäisemiseen patenttiratkaisua, mutta syrjäytymisen riskitekijöihin voidaan kuitenkin vaikuttaa. (Moisio 2012.) Oulun Poikien Talolla syrjäytymisen ehkäisemisen toteuttamiskeinot ovat sosiaalinen vahvistaminen ja psykososiaalinen tukeminen.

Sosiaalisen vahvistamisen käsite ei ole yksiselitteinen, eikä siitä ole olemassa tarkkaa määritelmää. Nuorisolaki (72/2006) määrittää sosiaalisen vahvistamisen nuorille suunnatuiksi toimenpiteiksi elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Mehtonen (2011, 13-14) määrittelee sosiaalisen vahvistamisen tavalla, joka sopii erinomaisesti Oulun Poikien Talolla tehtävään työhön ja näin tähän tutkimukseen käytettäväksi. Mehtonen (2011, 13) ymmärtää sosiaalisen vahvistamisen kokonaiseksi elämönhallinnan tukemiseksi, jossa moniammatillisesti vahvistetaan yksilön ja yhteisön hyvinvointia. Hänen mukaan sosiaalinen vahvistaminen on vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusten ammatillista ohjaustyötä, jossa työn painopiste on ennaltaehkäisyssä.

Poikien Talolla käytettävät erilaiset menetelmät syrjäytymisen ehkäisemiseksi kuuluvat psykososiaalisen tuen alle. Helmisen (2005, 24) Käsitteen käyttö on kirjallisuudessa hyvin kirjavaa ja yhdistettään usein käsitteisiin henkinen tukeminen, sosiaalinen tukeminen, sosioemotionaalinen tukeminen ja tukeminen. Helmisen (2005, 25) mukaan psykososiaalinen tuki työ tarkoittaa sekä auttamistyön ennaltaehkäiseviä että korjaavia menetelmiä. Ennaltaehkäisevään työhön kuuluu yksilön tai ryhmän kokonaisvaltaisen elämäntilanteen kartoituksen sekä asiakaan oikeuksista ja mahdollisista palveluista tiedottamisen. Psykososiaalinen tukityö pitää sisällään elämäntilanteen selkeyttämisen ja tukemiseen pyrkivät vuorovaikutteiset keskustelut. Helmisen (2005, 25) mukaan Korjaava työ on puolestaan systemaattisempaa ja strukturoidumpaa, jossa asiakkaalta vaaditaan motivaatiota ja sitoutumista yhteiseen ongelmanratkaisu prosessiin.

2 Sitoutuminen

Seuraavaksi opinnäytetyössä käydään läpi sitoutumisen teoreettista viitekehystä. Ensin sitoutumista tarkastellaan sosiaalityön näkökulmasta, jonka jälkeen siirrytään sitoutumiseen terveydenhuollon näkökulmasta. Lopuksi sitoutumista tarkastellaan kaupallisen alan näkökulmasta. Sosiaalityössä ei ole tutkittu vielä paljon, joten tutkimuksessa käytetään vaikutteita useilta aloilta, avoimen ja kattavan näkökulman luomiseksi teoreettiseen viitekehykseen.

Healyn (2012, 16-17) mukaan kaikki sosiaalityön menetelmät ja työskentely tavat koostuvat neljästä vaiheesta, riippumatta teoreettisesta lähestymistavasta tai tarkastelun tasosta. Ensimmäinen vaihe tässä prosessissa on sitoutuminen. Seuraavat vaiheet ovat arviointi, interventio ja loppuarviointi. Sitoutumisvaiheen hän määrittää tilaksi jossa työntekijä kohtaa yksilön, ryhmän tai yhteisön. Healyn (2012, 94-96) mukaan toimivan vuorovaikutussuhteen rakentaminen on sitoutumisen kannalta välttämätöntä. Siinä tärkeimpiä elementtejä ovat eri roolien näkyväksi tekeminen, tavoitteiden ja fokuksen asettaminen, empatian osoittaminen tehokkaasti sekä työntekijän ja asiakkaan välillä vallitsevista kulttuurisista esteistä avoimesti keskusteleminen.

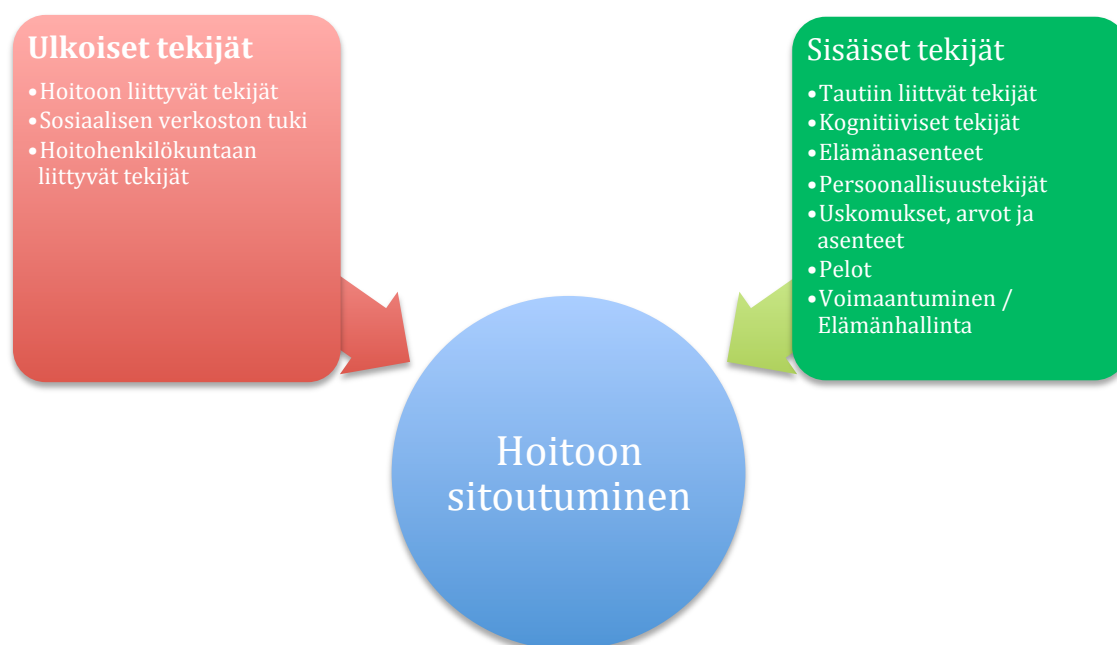
Sitoutuminen terveydenhuollossa

Toisin kuin sosiaalityössä, terveydenhuollossa potilaiden sitoutumista hoitoon on tutkittu jo pitkään. Lasten ja nuorten sitoutuminen hoitoon on tutkittu vaihtelevan 43 % ja 100 % välillä. Keskiarvon on laskettu olevan kehittyneissä maissa 58 %. Nuoret sitoutuvat hoitoon kuitenkin heikommin kuin lapset. Kouluikäiset oppivat säätelemään omaa käytöstä ja kontrolloimaan ympäristöään. Lasten mennessä kouluun sosiaalisen ympäristön paineet alkavat vaikuttaa heihin yhä enemmän. (WHO 2003, 28.)

Maailman terveysjärjestö WHO (2003, 27) jaottelee hoitoon sitoutumisen ulottuvuudet viiteen eri osa-alueeseen: 1. Potilaaseen liittyvät tekijät 2. Sosiaaliset ja taloudelliset tekijät 3. Terveydenhuollon järjestelmiin liittyvät tekijät 4. Hoitoon liittyvät tekijät 5. Tautiin liittyvät tekijät. WHO:n mukaan viittä eri ulottuvuutta tulisi tarkastella tekijöinä, jotka vaikuttavat annettavaan hoitoon sitoutumiseen ja sen edistämistä parantaviin toimenpiteisiin. WHO:n (2003, 22) mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että edistämällä hoitoon sitoutumista saadaan aikaan huomattavia säästöjä ja tehostetaan terveyttä edistäviä toimia. Usein ne kustannukset, jotka sijoitetaan sitoutumisen parantamiseen, palautuvat terveydenhuoltoon säästöinä, ja toisissa tapauksissa hoidon tulosten paraneminen selittää kustannukset, WHO linjaa.

Opinnäytetyössä sitoutumisen määrittelyn apuna käytetään terveydenhuollon tutkimuksista saatua tietoa. Savikko ja Pitkälä (2006, 4) määrittelevät sitoutumisen dynaamiseksi tapahtumaketjuksi, jossa hoitoon sitoutuminen riippuu ihmisen motivaatiosta, tahdosta ja kyvystä

muuttaa toimintaansa sekä hoidossa kohdatuissa esteistä ja asiakkaan saamasta tuesta hänen pyrkiessä oman toiminnan muuttamiseen. Savikko ja Pitkälä ovat kehittäneet mallin, joka osoittaa hoitoon sitoutumiseen yhteydessä olevia ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Mallin mukaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät jaetaan ihmisen sisäisiin ja ulkoihin tekijöihin. Näitä terveydenhuollossa esiintyviä tekijöitä voidaan varovasti soveltaa myös sosiaalitentän tutkimukseen.

Kuvio 1 Hoitoon Sitoutumisen yhteydessä olevia ja siihen vaikuttavia tekijöitä (Savikko & Pitkälä 2006)

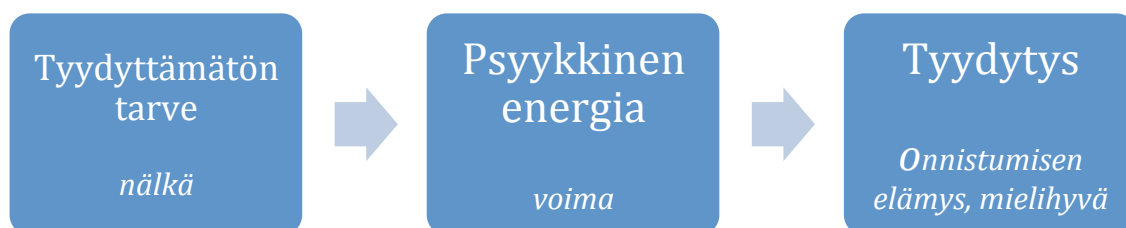
Motivaatio

Savikon ja Pitkälän (2006, 4) mukaan yksi sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä on ihmisten oma motivaatio. Modernin motivaatioteorioiden tutkija David Goleman (2014, 37) määrittelee motivaation ihmistä liikuttavaksi tekijäksi. Hänen mukaan motiivit määrittävät päämäärämme, jotka haluamme saavuttaa. Meitä motivoivat asiat saavat tuntemaan olomme hyväksi. Hänen mukaan ihmisen motiivit määrittävät sen, mistä löydämme mielihyvää. Kun kyseessä on omat päämäärämme, elämä tuo väistämättä eteen vaikeuksia. Ja kun kohtaamme vastoinkäymisiä ja esteitä tavoitellessamme päämääriä, motiivimme ajavat meitä eteenpäin. Golemanin (2014, 38) mukaan tällöin kytkentä aivojen vasempaan etuotsalohkoon herää henkiin ja muistuttaa meitä hyvistä tuntemuksista, jotka voimme kokea kun saavutamme päämäärän. Asioiden mennessä pieleen tämä auttaa meitä selviytymään vaikeuksien läpi.

Salmimiehen (2008, 75) mukaan motivaatio on vain sisäistä, eikä ihminen voi motivoitua ulkopäin ennen kuin hän on itse päättänyt motivoitua ja valmis näkemään vaivaa jonkun päämäärän saavuttamiseksi. Ulkoinen motivaatio on hänen mukaan tulos luvatuista palkinnoista ja

rangaistusten järjestelmästä. Hänen mukaansa motivaatiossa ja siihen vaikuttamisessa on viisi keskeistä tekijää: 1. Omien tavoitteiden asettaminen 2. Tavoitteiden hyödyn näkeminen 3. Usko itseän 4. Onnistumisen kokemus ja 5. Vastoinkäymisestä selviytyminen. Salmimiehen mukaan sisäinen motivaatio syntyy ponnistelusta sellaisten asioiden eteen, jotka tuottavat itselle sisäisiä hyötyjä. Nämä asiat vaihtelevat kunkin kohdalla henkiinjäämisen tarpeista aina itsensä toteuttamisen tarpeisiin. Salmimiehen (2008, 76) mukaan ihmisen sisäinen motivaatio kasvaa, jos ihmisen perustarpeet tyydyttyvät kohtuullisesti hänen toiminnassa. Perustarpeiksi hän listaa Maslowin tarvehierarkiateorian mukaisesti. 1. Fysiologiset tarpeet 2. Turvallisuuden tarpeen 3. Sosiaaliset tarpeet 4. Arvostetuksi tuleminen tarve ja 5. Itsensä toteuttamisen tarve.

Salmimiehen (2008, 76) mukaan ihmiset pyrkivät ensin tyydyttämään fysiologiset tarpeet. Tämän jälkeen ihminen pyrkii tyydyttämään turvallisuuden tarpeen ja taas seuraavan tason tarpeen. Salmimiehen mukaan vain tyydyttämätön tarve saa ihmisen ponnistelemaan jonkin asian eteen. Jotta ihminen pystyy hankkimaan tyydytystä, on hänellä oltava henkisiä voimavaroja eli psyykkistä energiaa. Salmimiehen mukaan motivoituminen tästä eteenpäin vaatii ponnisteluiden johtamisen tyydytykseen.

Kuvio 2 Tyydyttämättömän tarpeen motivoiva vaikutus (Salmimies 2008, 76)

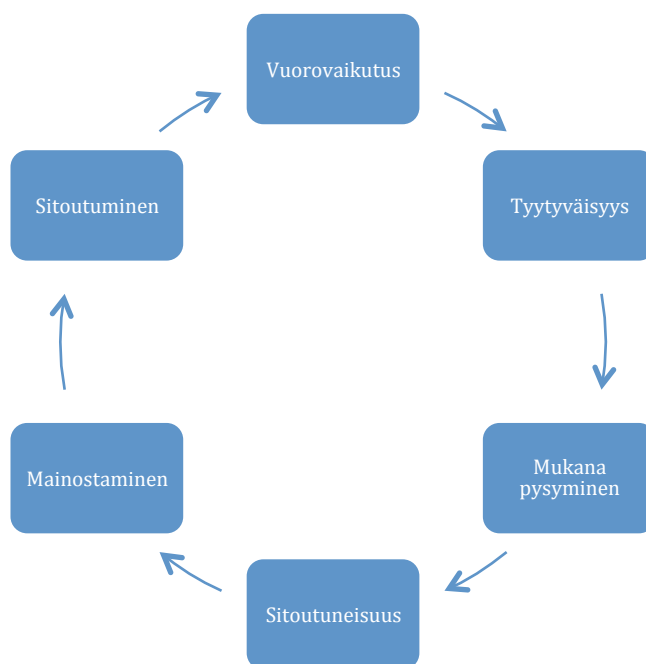
Salmimiehen (2008, 77) kirjoittaa, että tavoitteiden saavuttamisessa keskeistä on selkeiden tavoitteiden asettaminen. Yksi päätavoite ei riitä pitämään motivaatiota yllä vaan pienet välitavoitteet ja niiden saavuttaminen lisää uskoa ja innostusta jatkaa taas seuraavaan välitavoitteeseen. Sopivaksi asetettu välitavoite tuo onnistumisen elämyksen kun taas liian vaikea tavoite tuottaa turhautumista ja motivaation laskua, Salmimies (2008, 77) kirjoittaa. Hänen mukaan itsensä toteuttamisen hidasteina voivat olla myös henkiset esteet. Näitä voivat hänen mukaan olla selvittämättömät kriisit, menneisyyden turhautumiset, pettymykset ja väärät asenteet tai uskomukset. Salmimiehen mukaan (2008, 78) haasteista ylitsepääsemiseksi pitää tarkistaa omat uskomukset ja pyytää tarvittaessa apua, sillä kukaan ei pärjää yksin. Hänen mukaan kiitos ja kannustus innostavat ihmistä yhä parempiin suorituksiin kun taas huono kohdeltu, vikojen etsiminen, syyttely ja nöyryytys ovat motivaation tappavia asioita.

Elämänhallinta

Savikon ja Pitkälän (2006, 4) mukaan yksi sitoutumiseen vaikuttavasti tekijästä on tahto ja kyky muuttaa toimintaa. Keltikangas-Järvinen (2008, 255-272) määrittelee omiin asioihin vaikuttamisen elämänhallinnaksi. Hänen mukaansa elämänhallinta tarkoittaa uskoa siihen, että ihminen voi vaikuttaa omiin asioihin ja muuttaa ympäristön olosuhteita itselleen suotuisemmaksi. Keltikangas-Järvisen (2008, 256) mukaan ihminen pyrkii omalla toiminnalla muuttamaan ympärillään vallitsevia ulkoisia ja sisäisiä olosuhteita niin, että ne eivät ole enää liian rasittavia tai voimavaroja ylittäviä. Hänen mukaan elämänhallinnan kehitys alkaa lapsen syntymässä ja kehittyy aikuisuuteen asti kokemuksen ja temperamentin ohjaamana. Keltikangas-Järvinen (2008, 260-266) näkee varhaislapsuuden vaikuttavan merkittävästi ihmisen mahdollisuuden kehittää korkea elämänhallinnan taso. Lopullinen elämänhallinta syntyy hänen mukaansa vähitellen. Elämänhallintaan kuuluu tunne omasta vaikuttamisen mahdollisuudesta mutta myös kyky tehdä kompromisseja omien ja ympäristön välisten vaatimusten välillä. Keltikangas-Järvinen (2008, 266) toteaa että, ”itsensä toteuttaminen ei ole rohkeutta tehdä, mitä itse haluaa, vaan kykyä olla tyytyväinen, kun löytää sellaisen tavan toteuttaa itseään, että muutkin ovat tyytyväisiä ja onnellisia”.

Sitoutumista voidaan myös tarkastella kaupallisen alan näkökulmasta. Kaupallisella alalla on tutkittu paljon asiakkaiden sitoutumista (customer engagement) niin yritys tasolla kuin tavallisessa kuluttajan maailmassa. Vaikuttaa siltä, että sitoutumisen prosesseilla sosiaali- ja terveyspuolella ja markkinoinnin parissa on paljon yhtäläisyyksiä, mutta myös erilaisia osa-alueita. Näyttää myös siltä, että psykologiset lähtökohdat sitoutumiseen ovat yhteneväiset mutta sitoutumisen vahvistamisessa ja pysymisessä painotetaan paljon erilaisia puolia. Kaupallisen alan tutkimus sitoutumisesta vaikuttaa siirtyneen enemmän ja enemmän perinteisestä hyötysuhteen kautta tapahtuvasta sitoutumisesta asiakassuhteessa tapahtuvan sitouttamisen korostamiseen ihmisen psykologisten osa-alueiden hyödyntämiseen.

Sashin (2012, 257) mukaan Asiantuntijoiden mielestä asiakkaiden sitouttamisprosessia voidaan pitää nykyään markkinointi strategioiden tärkeimpänä osa-alueena. Internet, uudet teknologiat ja sosiaalisen median kehittyminen ovat kasvattaneet yritysten kiinnostusta asiakkaiden sitouttamiseen. Sashin (2012, 254) mukaan ne antavat yrityksille mahdollisuuden palvella asiakkaita paremmin ja muodostaa pitkiä asiakassuhteita paremmin. Sashi (2012, 260) määrittelee asiakkaan sitouttamisen yrityksen toiminnaksi, jossa tuotetaan palvelua, joka on parempi kuin kilpailijalla, synnyttää asiakkaassa luottamusta ja uskollisuutta yritystä kohtaan ja näin synnyttää pitkäaikaisia asiakassuhteita yritykselle. Sashin mukaan asiakkaan sitoutumisen voi kuvata syklisellä mallilla. Tämä sykli koostuu seitsemästä eri vaiheesta, jotka kuvaavat prosessin omaisesti asiakkaan sitoutumista. Nämä vaiheet ovat: vuorovaikutus (interaction), tyytyväisyys (satisfaction), mukana pysyminen (retention), sitoutuneisuus (commitment), mainostaminen (advocacy) ja sitoutuminen (engagement)).

Kuvio 3 Sitoutumisen sykli (Sashi 2012, 261)

Vuorovaikutus vaiheessa asiakkaan kanssa ollaan jollain muodossa vuorovaikutuksessa. Tämä voi tarkoittaa kasvokkain tai virtuaalista kohtaamista. Alun vuorovaikutuksessa palvelun tarjoaja oppii ymmärtämään asiakkaan tarpeita ja mihin suuntaan tarpeet muuttuvat tulevaisuudessa. Tämä auttaa palvelun tarjoajaa soveltamaan jo olemassa olevia palveluita tai luomaan uusia tuotteita, jotka tyydyttävät asiakkaan tarpeen. Sosiaalisen median kautta tapahtuva vuorovaikutus virtuaalimaailmassa on yksi keino miten käyttäjät voivat olla reaaliajassa yhteydessä palvelun tarjoajaan ja tarjota informaatiota ja kokemuksia, tarjoten palautetta palveluista. (Sashi 2012, 261.)

Sahsin (2012, 262) mukaan vuorovaikutuksen onnistuessa asiakkaan ja palvelun tarjoajan välillä syntyy asiakastytyväisyyttä ja vain näin matka kohti sitoutumista voi jatkua. Asiakkaan tyytyväisyys on oleellinen asia asiakkaan sitoutumisen kannalta. Tyytymättömyys palveluun voi aiheuttaa asiakkaan menettämisen missä tahansa palvelun saannin vaiheessa. Asiakkaan mukana pysyminen voi olla seurausta yleisestä tyytyväisyydestä tai voimakkaista tunteista. Yleinen tyytyväisyys muodostuu palvelun uudelleen käyttämisen seurauksena ja muodostaa näin pitkäaikaisen asiakkuuden. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että palvelun käyttämiseen liittyy voimakkaita tunteita. Toisaalta vaikka palvelun käyttämiseen liittyy voimakkaita tunteita, se ei tarkoita, että asiakkaan ja tarjoajan välille muodostuu pitkäaikainen asiakassuhde. Sashin (2013, 261) mukaan tämä tarkoittaa siis sitä, että asiakkaan mukana pysyminen voi johtua pitkään kestävästä suhteesta ilman suuria tunteita tai tunnesiteistä ilman pitkäaikaista suhdetta.

Sitoutuneisuuden vaiheessa voidaan erottaa kaksi eri puolta: tunteisiin liittyvä sitoutuneisuus ja järkeiltysitoutuneisuus. Järkeiltysitoutuneisuus on rationaalista toimintaa, joka liittyy vaihtoehtojen vähäiseen määrään tai muihin järkipäätöksiin. Asiakas valitsee palvelun olosuhteiden ja ympäristön ohjaamana. Järkeiltysitoutuneisuus johtaa asiakkaan uskollisuuteen palvelun tarjoajaa kohtaan ja kestäviin suhteisiin. Tunteisiin liittyvä sitoutuneisuus on seurausta luottamuksesta ja vastavuoroisuudesta asiakassuhteessa. Asiakaan ja palveluntarjoajan välille voi esimerkiksi muodostua ystävyysuhde, jonka seurauksena asiakas kokee itsensä merkitykselliseksi hänen saamasta erityisestä palvelusta. Tunteisiin liittyvä sitoutuminen saa aikaan korkean tason luottamusta ja tunnesiteitä asiakkaan ja palvelun tarjoajan välillä. (Sashi 2012, 263.)

Iloiset asiakkaat pitävät ilonsa joko itsellään tai jakavat sen muille levittämällä sanaa heidän sosiaalisissa verkostoissa positiivisista kokemuksista, joita he ovat saaneet käyttäessään jotain palvelua tai tuotetta. Vahvan tunnesiteen puuttuessa asiakkaat ovat vähemmän taipuvaisia mainostamaan palvelusta muille, vaikka heillä olisi pitkäaikainen suhde palveluntarjoajaan. Tunteisiin liittyvä sitoutuminen puolestaan korreloi suulliseen mainostamiseen asiakkaiden sosiaalisissa verkostoissa. Niin palvelun tarjoajat kuin asiakkaatkin voivat ajaa toistensa etuja asiakassuhteessa. Palveluntarjoajan ajaessa asiakkaan etua, vaikka se tarkoittaisikin ohjausta jonkun muun palvelun tarjoajan piiriin, luo se molemminpuolista luottamusta, uskollisuutta ja palvelun käyttöä - joko siinä hetkessä tai tulevaisuudessa. (Sashi 2012, 264.)

Sashin (2012, 265) mukaan asiakkaan ollessa iloinen tai uskollinen, asiakkaat jakavat oman ilonsa tai uskollisuutensa muille sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja mainostavat jotain palvelua tai tuotetta, merkkiä tai yritystä. Näin on perusta syklin seuraavalle ja ehkä tärkeimmälle vaiheelle on laskettu, asiakkaan sitoutumiselle. Asiakaan tyytyväisyys ja uskollisuus ovat oleellisia asiakkaan sitoutumisen kannalta. Toisin sanoen asiakkaan sitoutuminen edellyttää tunteisiin liittyvää ja järkeilyä sitoutuneisuutta tai luottamusta ja sitoutuneisuutta asiakkaan ja palvelun tarjoajan välillä. Asiakaan sitoutuminen tapahtuu kun hänellä on vahvoja tunnesiteitä vastavuoroisessa suhteessa palvelun tarjoajaan.

3 Tutkimusmenetelmät

3.1 Tutkimuskysymys

Opinnäytetyössä on yksi tutkimuskysymys, jotta sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä voidaan tutkia mahdollisimman tarkasti ja laajasti. Tutkimuksen tarkka rajaaminen on myös tärkeää mahdollisimman luotettavien tutkimustulosten saamisen kannalta. Kanasen (2014, 36-37) mukaan tutkimusongelma ja siitä johdetut kysymykset ovat tärkeitä valintoja, koska ne ovat sekä

lupaus tehdä tiettyjä asioita tutkimuksen empiirisessä osiossa että tutkimusprosessin onnistumista määrittäviä tekijöitä.

Tutkimuskysymys opinnäytetyössä on:

Mitkä tekijät vaikuttavat asiakkaan päätökseen sitoutua Oulun Poikien Talon toimintaan?

Pojat ja nuoret miehet ovat tällä hetkellä kaikista syrjäytynein ja syrjäytymisvaarassa oleva ryhmä. Tämän kierteen pysäyttämiseksi tarvitaan uudenlaisia poika- ja miestyön toimintamalleja, joilla päästään kohtamaan kaikista hankalimmassakin tilanteessa olevat nuoret miehet. Pohjoissuomalaista mallia poika- ja miestyön toteuttamiseksi ei ole olemassa ja siksi tarvitaan tutkimus ja kehittämistyötä uusien vaikuttamiskeinojen löytämiseksi. Kolmannen sektorin toimijat ovat kiristyneessä taloustilanteessa elintärkeä apu kunnallisen auttamistyön rinnalla. Poikien Talon kaltaisia hankkeita tarvitaan tässä poikien ja nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Vaikuttavien työmenetelmien löytämiseksi tarvitaan tutkimuksellista otetta. Apua tarvitsevien sitoutuminen heille tarjottavaan tukeen on ensimmäinen askel, josta käsin muutos voi alkaa.

Opinnäytetyön tavoite on tarjota Oulun Poikien Talolle tutkimuksellista tietoa niistä asioista, jotka vaikuttavat heidän asiakkaiden päätöksen sitoutua toimintaa. Opinnäytetyön tavoitteena on myös tarjota Oulun Poikien Talolle konkreettisia ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi ajatellen asiakkaan sitoutumista toimintaan. Sitoutumiseen liittyvä tieto Oulun Poikien Talon asiakkaista auttaa kehittämään toimintoja niin, että tukea tarvitsevat asiakkaat sitoutuisivat vapaaehtoiseen toimintaan parhaalla mahdollisella tavalla. Opinnäytetyö tarjoaa ainutlaatuisen näkökulma ja tuo esille asiakkaiden näkökulman sitoutumiseen vaikuttaviin tekijöihin.

3.2 Metodologiset valinnat

Laadullinen tutkimus termi voidaan nähdä eräänlaisena sateenvarjona, jonka alla on hyvin erilaisia tutkimustapoja. Se voidaan käsittää laajassa tai hyvin kapeassa merkityksessä. Laadulliselle tutkimukselle voidaan löytää ainakin 34 erilaista tunnusmerkkiä. (Tuomi & Sarajärvi, 9.) Tutkimusotteen ja siihen liittyvien menetelmien valintojen tulisi tavoittaa tutkimuskohteenä oleva ilmiö. Pääsääntönä voidaan pitää sitä, että mitä vähemmän ilmiöstä tiedetään, sitä todennäköisemmin valitaan laadullinen tutkimusote. Laadullinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ja ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä ja näin antamaan mielekkään tulkinnan sekä syvällisen ymmärryksen ilmiöstä (Kananen 2012, 29-30). Tämä tutkimussuunta on kiinnostunut nimenomaan merkityksistä eli siitä, kuinka ihmiset näkevät ja kokevat todellisen maailman (Kananen 2014, 19).

Asiakkaiden sitoutumista sosiaalityössä ei ole tutkittu paljon. Sen sijaan hoitoon sitoutumista terveydenhuollossa ja asiakkaiden sitoutumista kaupallisella puolella on tutkittu enemmänkin. Tämän vuoksi olen opinnäytetyöhön teoreettiseen viitekehykseen on otettu sitoutumisen teorioita molemmilta aloilta. Tämän työn tutkimusotteeksi on valittu laadullinen tutkimus, koska tutkimuksen kohteena olevaa asiakkaan sitoutumista sosiaalityössä ei ole tutkittu merkittävästi eikä siitä ole muodostettu teorioita, joita voitaisiin käyttää tutkimuksessa relevantisti. Opinnäytetyöllä halutaan ymmärtää toimintaan sitoutumisen ilmiötä syvällisesti ja tuottaa Oulun Poikien Talolle tietoa niin, että Poikien Talon toiminnan laadukas ja tutkimukseen perustuvat kehittäminen olisi mahdollista.

3.3 Teemahaastattelu

Tämän työn aineistonkeruutavaksi on valittu puolistrukturoitu teemahaastattelu. Tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin etsitään tutkimuksessa vastausta tiedolla eli kerätyllä aineistolla. Aineisto on avain tutkimusongelman ratkaisuun. Tiedonkeruu menetelmien valintaan vaikuttaa tukijan valitsema tutkimusote. (Kananen 2014, 42). Teemahaastattelussa pyritään löytämään huomionarvoisia vastauksia tutkimuksen tavoitteen ja ongelmanasettelun mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Teemahaastattelu on sopiva valinta tiedonkeruu menetelmäksi kun tutkittavaa ilmiötä ei tunneta ja siitä halutaan saada ymmärrystä. Teemalla tarkoitetaan aihetta, josta haastateltavan kanssa keskustellaan kasvokkain. Tutkittava tuottaa aineistoa ja vastauksia, viestii ja paljastaa oman ajatusmaailmansa, sen miten hän jäsentää ja näkee ympärillä olevaa maailmaa. Tutkittavan haastattelussa esille nostamat asiat ovat hänelle merkityksellisiä ja tärkeitä ja näin heijastavat hänen kokema todellisuutta. (Kananen 2014, 76, 86.)

Henkilökohtainen teemahaastattelu on sopiva tutkimukseen, koska Poikien Talon asiakkaat ovat usein arkoja ja ujoja, ja näin ryhmämuotoisesta haastattelusta ei saataisi tarpeeksi aineistoa. Teemahaastattelu mahdollistaa myös uusien kiinnostuksen kohteiden nostamisen aineistosta. Tämä on perusteltua, koska asiakkaiden sitoutumista matalankynnyksen sosiaalipalveluihin ei ole tutkittu ennen.

Haastateltaviksi valikoitui henkilöitä, jotka katsovat toimintaa eri näkökulmasta ja osallistuvat eri toimintamuotoihin. Tämä edesauttoi mahdollisimman laajan kuvan saantia ilmiöstä. Kananen (2014, 97) mukaan informanttien eli tutkittavaksi valittujen tulisikin tietää ilmiöstä mahdollisimman paljon, eli toisin sanoen heidän pitäisi edustaa ilmiön kannalta olennaisia havaintoyksiköjä. Kaikki haastateltavat olivat sukupuoleltaan miehiä ja iältään 13:sta vuodesta ylöspäin. Suurimmalla osalla haastateltavista oli opiskelu- tai työpaikka tai osallistui johonkin toimintaan jonka tarkoituksena on saada opiskelu- tai työpaikka. Useille haastateltavista oli jotain mielenterveysongelmia tai he olivat kiusattuja. Kaikki haastateltavat tulivat

hyvin erilaisista tauostoista: osa oli muuttanut Ouluun vasta vähän aikaa sitten, kun taas osa oli asunut pitkään Oulussa. Kaikkia haastateltavia yhdisti jokin asia joka oli vaarassa aiheuttaa syrjäytymistä elämässä.

Kanasen (2014, 98) mukaan tutkimukseen on kerättävä aineistoa niin paljon, kuin sitä tarvitaan totuuden paljastamiseksi. Haastateltaviksi valikoitui seitsemän Poikien Talon asiakasta. Haastatteluita tehtiin neljän viikon ajan maaliskuussa 2015. Haastateltavat valikoituivat opinnäytetyöhön vapaaehtoisuuden perusteella. Opinnäytetyötä käytiin esittelemässä Poikien Talon eri toiminta muodoissa, jonka jälkeen haastateltaviksi ilmoittautui seitsemän asiakasta.

Opinnäytetyön teemahaastattelurunko muotoutui sitoutumiseen liittyvän teorian pohjalta ottaen myös huomioon sitoutumiseen liittyvän ajallisen ulottuvuuden. Ihmisen päätös sitoutua ei ole sitoutumista ellei se tule ilmi hänen toiminnassa. Tämän vuoksi tutkimuksessa valittiin muodostaa teemahaastattelurunko aikamuodoista menneisyys - nykyinen hetki - tulevaisuus. Tämä jaottelu kattaa sitoutumisen prosessin ajallisen ulottuvuuden.

Ensimmäinen teema ”Toimintaan mukaan tulemisen kokemus” pohjautuu Sashin (2012) esittämään sitoutumisen sykliin, jossa sitoutumisen prosessin ensimmäinen kohta on vuorovaikutus palvelun tarjoajan kanssa. Toinen teema ”Päätös sitoutua toimintaan” muodostui Savikon ja Pitkälän (2006) sitoutumisen määritelmästä, jossa se nähdään muodostuvan ihmisen motivaatiosta ja kyvystä muuttaa omaa toimintaa, kohdatuista esteistä ja saadusta tuesta. Viimeinen teema ”Sitoutuminen tulevaisuudessa” pohjautuu Sashin (2012) ja Savikon ja Pitkälän (2006) esittämiin ajatuksiin. Savikon mukaan sitoutuminen on dynaaminen prosessi. Tällä viitataan prosessin omaisuuteen, käsittäen myös siis tulevaisuuden. Sashin (2012) Sitoutumisen syklissä kaksi viimeistä vaihetta mainostaminen ja sitoutuminen ovat vaiheita, jotka seuraavat ikään kuin tulevaisuudessa siitä hetkestä kun päätös sitoutua johonkin on muodostunut. Teemahaastattelurunko on tässä työssä liitteenä yksi.

3.4 Aineistonkeruu

Tutkimukseen haastateltiin seitsemää Oulun Poikien Talon asiakasta. Ensimmäisellä viikolla tutkimusta käytiin esittelemässä viikon ajan Poikien Talon eri toimintamuodoissa ja näin kerättiin kiinnostuneiden yhteystiedot sekä täysi-ikäisten kanssa haastatteluajat sovittiin samalla kertaa. Alaikäisiltä pyydettiin myös huoltajan suostumus haastatteluun ja samalla sopiva haastattelu-aika nuorelle. Tässä työssä haastattelut toteutettiin kahden viikon aikana. Haastattelupaikkana toimi Oulun Poikien Talo. Haastattelut sovittiin ajankohtiin, jolloin Poikien Talolla ei ollut muuta toimintaa häiritsemässä haastattelutilannetta. Tutkimusta varten tehtyjen haastatteluiden toteuttaminen Poikien Talolla oli kannattavaa, koska se oli jokaiselle

haastateltavalle tuttu ja turvallinen paikka. Haastatteluiden toteuttaminen muualla olisi saat-
tanut hankaloittaa haastatteluiden toteuttamista.

Teemahaastattelu tarjosi tutkimukselle parhaan mahdollisen menetelmän aineiston keräämi-
seksi. Teemahaastattelun luonne loi osaltaan haastattelutilanteesta rennon keskustelunomai-
sen tilanteen, jossa haastateltavat saivat olla turvallisesti ja ilman virallisuuden tuomaa jäyk-
kyyttä. Monen haastateltavan kommentit haastatteluiden jälkeen olivat hyvin positiivisia ja
useat haastateltavat jäivät vielä haastattelun jälkeen muuten vain juttelemaan. Haastatte-
luiden paikat ja ajankohta sekä haastateltavien pääsyn esteettömyys varmistettiin vielä edel-
lisenä päivänä haastateltavien kanssa. Haastatteluissa käytettiin kahta toisistaan riippumaton
nauhuria, jotta toisen nauhoituksen mennessä pilalle olisi vielä toinen tallenne. Tämä osoit-
tautui yhden haastattelun kohdalla hyväksi asiaksi, kun yksi nauhureista meni sekaisin nau-
hoitusta tallentaessa.

Haastatteluiden toteutuksessa jokaiselle haastattelulle varattiin puolitoista tuntia aikaa.
Haastateltavien saapuessa Poikien Talolle haastattelu aloitettiin välittömästi ja näin pitäydyt-
tiin ajan käyttämisessä vain haastatteluiden toteuttamiseen. Haastattelutilanne oli hyvin
luonnollinen, koska haastattelija ja haastateltavat olivat tavanneet toisena jo tutkimuksen
esittelyvaiheessa. Haastattelut kestivät puolesta tunnista reiluun tuntiin ja jokainen haastat-
telu sujuin suunnitelmien mukaan, eikä perumisia tullut yhtään kappaletta. Lähes kaikki haas-
tateltavat olivat silmin nähden tyytyväisiä haastattelun jälkeen, eikä kukaan antanut negatii-
vista palautetta. Seitsemän haastattelua toivat litteroitua tekstiä yhteensä noin 70 sivua.

Haastattelua tehdessä oli valittu etukäteen hyvin väljästi muutamia teemoja teoreettisen vii-
tekeyhksen sisältä. Kustakin teemasta esitettiin useita tarkentavia kysymyksiä haastateltaville
ja tehtiin tarvittaessa jatkokysymyksiä niin pitkään kuin se oli tarkoituksenmukaista. Teema-
haastattelussa korostetaan ihmisen tulkintoja asioista, heidän antamia merkityksiä niille
sekä sitä miten erilaiset merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa (Tuomi & Sarajärvi
2009,75.) Aineiston keruu teemahaastattelun avulla eteninkin hyvin yleisistä asioista hyvin
tarkkoihin merkitysten kuvaamisiin haastateltavien elämässä. Teemahaastattelu tarjosikin
erinomaisen pohjan tämän opinnäytetyön aineiston keräämiseen antaen paljon tilaa haasta-
teltavien ajatuksille ja kuvauksille sitoutumiseen liittyvistä asioista.

3.5 Aineistonanalyysi

Tässä tutkimuksessa pyritään löytämään aineistosta vastauksia tutkimuskysymyksiin sisällön-
analyysin avulla aineistolähtöisesti, pysyen avoimena kaikelle aineistosta nouseville uusille
mielenkiinnonkohteille. Tutkimuksen alussa pysyttiin avoimena erilaisilla aineistolähtöisillä

analyysitavoille mahdollistaen eri työvälaineiden kuten luokittelua, ryhmittelyä, teemoittelua tai tyypittelyä käyttöä sen mukaan mikä on tulosten saamisen kannalta paras vaihtoehto.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, joka sopii kaikkiin laadullisen tutkimuksen perinteisiin. Sitä voidaan pitää yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena viitekehyksenä erilaisissa analyysikokonaisuuksissa. Eri laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät katsotaan perustuvan tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysi tarkoitetaan kuultujen, kirjoitettujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiä löysänä teoreettisena viitekehyksenä. Tutkija Timo Laine on esittänyt rungon, jossa sisällönanalyysiprosessi etenee vaiheittain. Ensimmäiseksi tutkijan on päätettävä, mikä aineistossa kiinnostaa. Tämän jälkeen käydään läpi aineisto ja merkitä sekä erotellaan ne asiat, jotka ovat valitsemasi kiinnostuksen kohteen sisällä. Tämän jälkeen kaikki muu aineisto hylätään ja merkityt asiat kootaan yhteen. Kolmanneksi jäljelle jäänyt aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Viimeiseksi seuraa yhteenvedon kirjoittaminen analyysin tuloksista. (Tuomi & Sarajärvi 2008, 92.)

Tutkijan on myös tärkeä muistaa, että laadullinen tutkimus etenee yleisen tutkimusprosessin mukaan sillä eriävyydellä, että tiedonkeruu ja aineistonanalyysi vuorottelevat sykleissä. Tiedonkeruu-analyysisyklejä voi olla useita, koska tutkija ei voi koskaan etukäteen päättää, mitä tietoa ja paljonko tietoa tarvitaan. (Kananen 2014, 99.) Sisällönanalyysin keinoin toteutettuja tutkimuksia kritisoidaan usein niiden keskeneräisyydestä. Tutkija saattaa kuvata analyysiprosessia erittäin tarkasti, mutta ei silti kykene tekemään tutkimuksessa johtopäätöksiä mielekkäästi vaan tyytyy esittämään aineiston vain tuloksina. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103.) Kun haastattelut olivat koodattu litteroimalla tekstin muotoon kerätty aineiston käytiin läpi useaan kertaan, jotta sen sisällöstä saataisiin mahdollisimman tarkka kuva. Tämän jälkeen tutkimuskysymyksen avulla alettiin etsimään tutkimukselle merkittäviä vastauksia. Vastaukset tiivistettiin pelkistetyiksi ilmaisuiksi alkuperäisten kuvauksien viereen. Tämä aineistonanalyysi suoritettiin käyttämällä tekstinkäsittelyohjelmaa. Ensin haastattelut litteroitiin sanatarkasti, jonka jälkeen käytettiin tekstinkäsittelyohjelman kommentointi toimintoa, jolla alkuperäisilmauksen viereen lisättiin pelkistetty ilmaisu.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 109-110) mukaan aineiston pelkistämässä analysoitavasta datasta eli haastatteluaineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois tutkimustehtävän avulla, jonka jälkeen alkuperäisestä tekstistä nostetut ilmaukset kirjataan aineistosta nostetuilla ilmauksilla. Tästä voidaan heidän mukaan käyttää käsitettä ”aineiston pelkistäminen”. Kananen (2010, 99-100) kutsuu näitä kahta vaihetta yhteismitallistamiseksi (litterointi) ja koodausvaiheeksi. Yhteismitallistamisella tarkoitetaan eri aineistomuotojen muokkaamista yhteen muotoon, joka on yleensä tekstimuoto. Tämän jälkeen aineisto käydään läpi esittämällä esille tutkimuskysymykset ja näin valitaan tutkimukselle merkitykselliset aineistokoko-

naisuudet. Tämän jälkeen teksti-ilmaisuja tiivistetään niin, että sille annetaan sen sisältöä kuvaava ilmaisu eli koodi, joka kertoo tekstin asiasisällön.

Aineiston pelkistämisen jälkeen analyysissä käytiin läpi pelkistetyt vastaukset useaan kertaan läpi ja etsittiin vielä merkityksellisiä ilmaisuja ja poistettiin tutkimuksen kannalta merkityksettömiä ilmaisuja. Kun oleelliset ilmaisut oli saatu kerättyä niitä alettiin ryhmittelemään teemahaastattelurungon mukaisiin teema-alueisiin. Tässä vaiheessa tutkimuksessa käytettiin avuksi taulukkolaskenta ohjelmaa, jonka avulla kerättiin kunkin teeman vastaukset jokaisesta haastattelusta yhden välilehden alle. Tämän vaiheen valmistuttua merkattiin jokaisen pelkistetyn vastauksen perään vielä kyseisen haastattelun tunnistenumero, jotta pystyttäisiin seuraamaan haastateltavien vastauksien määrä kussakin teemassa, sekä jäljittämään vastauksia myöhemmin. Teemoittelun jälkeen kaikkien taulukkolaskentaohjelmassa olevien haastatteluiden pelkistetyt vastaukset tulostettiin A4-paerille ja alettiin ryhmittelemään samaa asiaa tarkoittavia ilmaisuja ryhmiin.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 110) mukaan aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä koodattu alkuperäisilmaisut käydään läpi hyvin tarkasti ja aineistosta aletaan etsiä samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia. Samaa asiaa tarkoittavat pelkistetyt vastaukset ryhmitellään yhteen ja tälle luokalle annetaan sen sisältöä kuvaava käsite. Tätä luokkaa kutsutaan alaluokaksi. Kananen (2014, 100) kuvaa tätä vaihetta luokitteluksi. Luokitteluvaiheessa katsotaan, mitkä koodit muodostavat oman ryhmänsä, jonka jälkeen ryhmälle annetaan sen sisältöä kuvaava nimi. Tämä koodaus tai luokittelu nostaa Kanasen mukaan abstraktitasoan. Luokitteluvaiheessa on hänen mukaan tärkeä pitää mielessä tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.

Aineiston ryhmittelyn jälkeen luokittelua jatkettiin yhdistelemällä samaa asiaa kuvaavat alaluokat alaluokkaryhmiksi. Analyysin syventyessä huomattiin vielä ilmaisuja jotka eivät olleet relevantteja tutkimukseni kannalta, joten ne jätettiin pois tutkimuksesta. Tämän jälkeen muodostettiin alaluokkaryhmiä siten kun se oli mahdollista, jonka jälkeen syvennyttiin kuhunkin alaluokkaryhmään ja yritettiin löytää sille sen sisältöä parhaiten kuvaava käsite eli yläluokka. Kaikista teema-alueista saatiin muodostettua yläluokkia. Yläluokkien jälkeen osasta aineistosta pystyttiin vielä muodostamaan yläluokkaryhmiä ja sen sisältöä kuvaava käsite eli pääluokkia. Yhdestä teema-alueesta analyysi päättyi vielä yhdistävään luokkaan, joka kuvasi teema-alueesta syntyneitä pääluokkia.

Kananen (2014, 113-116) kutsuu tätä sisällönanalyysin vaihetta luokitteluksi. Luokittelussa samaa tarkoittavia asioita yhdistellään niin, että ne muodostavat loogisen kokonaisuuden. Luokittelussa edetään tasoittain niin että lopuksi koodaus etenee eri tasojen kautta teoreettisten käsitteiden tasolle. Lopputuloksen eli ratkaisun pitäisi Kanasen mukaan sisältää käsitteellisesti jokin käsite tai ilmiö, joka kuvaa koodattua ilmiötä. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 111-

113) kutsuvat tätä vaihetta aineiston abstrahoinniksi. Abstrahoinnissa etsitään tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja tiedon perusteella aletaan muodostamaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä edetään vaiheittain alkuperäisaineiston ilmaisusta teoreettisiin käsitteisiin. Aineiston abstrahointia jatketaan niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. Heidän mukaan jo klusterointi eli aineiston ryhmittely on osa abstrahointiprosessia.

4 Oulun Poikien Talo

Poikien Talo Oulu on sukupuolisensitiivisen sosiaalisen nuorisotyön mallin kehittämishanke Oulussa. Hankkeen tavoitteena on kehittää Ouluun sopiva ja alueellisia tarpeita vastaava matalan kynnyksen paikka tulla monipuolisen tuen piiriin. Poikien Talon kohderyhmä on 12 - 28 -vuotiaat pojat ja nuoret sekä nuoret isät. Poikien Talon tarpeellisuudelle on useita perusteita. Poikien ja nuorten miesten määrä suhteutettuna Oulun asukaslukuun on korkea ja lisäksi Oulun nuorisotyöttömyys on kansallisesti vertailtuna maan suurinta. Lisäksi monet tutkimukset ovat näyttäneet, että pojat ja nuoret miehet ovat ryhmä, joka on suurimmassa vaarassa syrjäytyä. Myös poikien osuus itsemurhatilastoissa on yli kolme neljäs osaa. (Poikien Talon Hankesuunnitelma 2013-2016.)

Oulun Poikien Talo vastaa myös useaan lapsi- ja nuorisopoliittisessa kehittämissuunnitelmassa vuosille 2012-2015 asetettuun tavoitteeseen. Poikien Talo hankkeena vastaa ainakin seuraavaan strategiaan tavoitteisiin:

- Lasten ja nuorten kasvua aktiiviseksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi
- Yhdenvertaisuuden toteutumien
- Tyttöjen ja poikien on tasa-arvoisten oikeuksien toteutuminen
- Nuorien mahdollisuus asua ja elää itsenäisesti
- Ennaltaehkäiseville toimilla ylläpidetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä
- Lasten, nuorten ja perheiden asioita hoidetaan osaavasti ja hyvässä yhteistyössä
(Oulun Seudun Setlementti ry. 2012, 2)

Poikien Talolla toteutetaan erilaisia työmuotoja. Työn kulmakivenä toimii avoin toiminta, jolloin Poikien Talolle voi tulla juttelemaan tai viettämään turvallista vapaa-aikaa. Avoimen toiminnan kautta asiakkaat voivat tulla tutustumaan rennosti toimintaan ilman mitään sitoutumisen pakkoa. Avoin toiminta on turvallinen kohtaamispaikka, jonne kuka tahansa asiakaskohderyhmästä saa tulla vapaasti. Toiminnan kautta ohjataan asiakkaita tarpeen mukaan erilaisiin ryhmiin ja muihin työmuotoihin. Ryhmätoiminnot ovat eri tarpeista toteutettuja ryhmätoimintoja. Ryhmät voivat muodostua joko Poikien Talon toiminnan sisältä tai yhteistyöverkostojen kautta syntyvistä ideoista. Ryhmätoiminnot voivat toteutua kouluissa poikatun-

teina, joiden sisältö rakentuu tarpeiden mukaan. Poikien Talo toteuttaa myös ART-menetelmää erilaisissa ympäristöissä. (Oulun Poikien Talo 2015.)

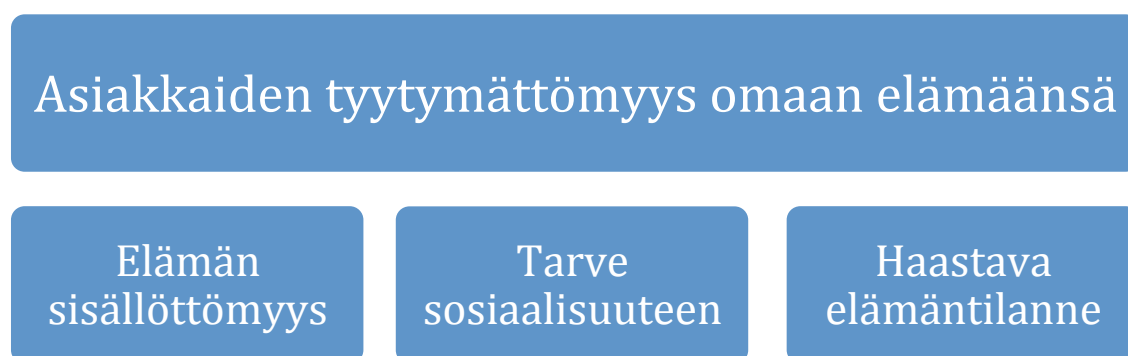
Minä Itte -yksilötyö on Poikien Talon työmuoto, jossa asiakkaalle annetaan psykososiaalista tukea kahdenkeskisessä tukitapaamisissa. Minä Itte -työskentelyn tarve Poikien Talon työmenetelmissä on ilmeinen. Poikien Talolle ohjautuu jatkuvasti nuoria, jotka eivät syystä tai toisesta pysty osallistumaan ryhmämuotoisiin työmuotoihin. Talolle ohjautuvilla pojilla voi myös olla vaikea elämäntilanne tai muita haasteita kuten ujoutta, arkuutta, sosiaalisten tilanteiden pelkoa, mielenterveysongelmia, koulukiusausta tai yleistä luottamuksen puutetta ihmisiin. Nämä poikien haasteet voivat olla elämää rajoittavia tekijöitä niin, että nuori on vakavassa vaarassa syrjäytyä. Poikien Talon Minä Itte -yksilötyö pyrkii löytämään näitä haasteita kokeville nuorille tavan saada ammatillista tukea elämän haasteisiin. Poikien Talon työntekijöiden keskustelut yhteistyötahojen kanssa ovat myös vakuuttaneet sen, että henkilökohtaiselle tukityölle koetaan olevan suuri tarve. Tämä pohjautuu siihen, että Poikien Talo toimii monien työkenttien rajapinnassa. Mielenterveystyöstä luonnollinen jatkotuki paikka on nimenomaan Poikien Talon kaltainen matalankynnyksen paikka, jossa nuori voi saada ammatillista tukea elämään. (Markus 2014.)

Poikien Talon toimissa monien työkenttien rajapinnassa, on sen rooli mielenterveyshäiriöiden ehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa merkittävä. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat nykyään hyvin yleisiä ja siksi niihin puuttuminen ja niiden ehkäisy mahdollisimman varhaisessa vaiheessa olisi tärkeää. Marttusen ja Karlssonin (2013, 14) mukaan toistaiseksi on vähän tietoa siitä, mihin asiaan tulisi ensisijaisesti vaikuttaa, jotta mielenterveyshäiriöön sairastumiselta voitaisiin välttyä. Heidän mukaansa ennaltaehkäisyn lähtökohtana on kuitenkin niiden asioiden vahvistaminen, jotka suojaavat lapsia ja nuoria mielenterveyshäiriöiltä. Ennaltaehkäisevää toimintaa voidaan kohdistaa erilaisiin riskiryhmiin, joita ovat esimerkiksi psykiatrisista häiriöistä kärsivien aikuisten lapset. Toinen ryhmä on lievästi oireilevat nuoret, joiden häiriöt eivät vielä täytä kliinisen häiriön tunnusmerkkejä. Heidän mukaan masen-nusoireista kärsivää lasta voidaan tukea auttamalla häntä käsittelemään psyykkisesti kuormittavia asioita.

Poikien Talon toiminnan kehittäminen on ajankohtainen ja tärkeä asia. Poikien Taloon ohjautuu yhä enemmän ja enemmän nuoria erilaisista elämäntilanteista. Viikossa työntekijät kohtaavat jopa 50 eri poikaa eri työmuotojen kautta. Poikien Talon työntekijäresurssit ovat rajalliset, joten toiminnan tehokas ja laadukas toteuttaminen on tärkeää. Poikien Talon toimintaan ohjautuu jatkuvasti jonkunlaista tukea tarvitsevia nuoria. Sitoutuminen on avainheito työskentelylle, jossa voidaan antaa parasta mahdollista tukea. (Markus 2014.)

5 Asiakkaiden tyytymättömyys omaan elämäänsä

Seuraavaksi tässä työssä käydään läpi aineiston analyysissä esiin nousseita luokkia sekä pohditaan sitä, kuinka ne liittyvät tutkimukseen. Tumma laatikko esittää tulosluokkaa ja sen alla olevat vaaleammat laatikot esittävät aineiston analyysissä esiin tulleet korkeimmat luokat. Tästä pääluvusta eteenpäin siirrytään tulosten tarkempaan läpikäymiseen ja peilataan tuloksia teoriaan. Tutkiessa sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä ei voi olla huomioimatta henkilön sitoutumisen taustalla olevia tekijöitä, jotka ovat prosessin kannalta olennaista tietoa. Opin näytetyöhön haastatellut henkilöt tulivat hyvin erilaisista elämän tilanteista Poikien Talon palveluiden piiriin. Haastateltavien vastauksista nousi esille kolme erilaista tilannetta ja syytä, jotka vaikuttivat palvelun piiriin ohjautumisessa: Elämän sisällöttömyys, Tarve sosiaaliin kanssakäymiseen ja haastava elämäntilanne.

Kuvio 4 Asiakkaiden tyytymättömyys omaan elämäänsä

Elämän sisällöttömyys näyttäytyi kuvauksina elämän tyhjiydestä, passiivisuudesta elämässä ja yleisen tekemisen puutteena. Yhtenä ohjautumisen syynä oli haastateltavien tarve saada sosiaalista sisältöä elämään. Haastateltavien kuvauksista nousi esille halua saada ystäviä, kaipuu olla sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja halu saada muutosta sosiaalisen elämän kapenemiseen. Kolmantena taustatekijäluokkana esiintyi haastava elämäntilanne. Tähän luokkaan liittyi vastaukset sairaudesta, kiusaamisesta ja asuinpaikkakunnan muutoksesta.

5.1 Elämän sisällöttömyys

Useat haastateltavat kertoivat elämäntilanteestaan Poikien Talolle tullessaan. Oma elämä tuntui tyhjältä, passiiviselta ja siitä puuttui tekemistä. Grundell ja Mäki (2014) ovat tutkineet syrjäytymisvaarassa olevien nuorten taustatekijöitä osana THL:n Ota Koppi -hanketta, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tukemiseksi. Tutkimuksen merkittävimpinä tuloksina tuli esille se, että syrjäytymiseen vaikuttavat vanhempien sosioekonominen tausta, nuoren terveysongelmat, heikko kouluttautuminen ja maahanmuuttajuus (Grundell & Mäki 2014, 37-66). Myös sosiaaliset ongelmat ja sosiaalisten suhteiden puu-

te ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat negatiivisesti syrjäytymiseen. Grundelin ja Mäen (2014, 63) mukaan myös passiivisuus on myös yksi merkittävä tekijä syrjäytymisen kierteeseen vaikuttavat tekijä. Passiivisuudella he tarkoittavat nuoren harrastusten puutetta, liikkumattomuutta ja kotiin jämähtämistä.

Asiakkaat kuvasivat Poikien Talolle tuloa edeltävää elämäntilannetta seuraavilla ilmaisuilla:

a se oli vähän semmosta iha tyhjää musta, nii. (7)

a noo aika yksinäinen ja semmonen aika mitäänsanomaton (3)

5.2 Tarve sosiaalisuuteen

Haastateltavien tarve sosiaalisen kanssakäymiseen nousi esiin yhtenä vaikuttavana tekijänä Poikien Talolle tulon syistä. Monet haastateltavista kuvasivat tätä kokemusta yksinäisyyden kokemuksina:

a se ei vaikuttanut mun elämänlatuun lainkaan mää olin vielä silleen että mä oli ulkona paljon sitten vähitellen se alko hiipumaan, se alko hiipumaan kaverit alko vähentä, mä ite alkoin hiipua mä alkoin ite vaan koko ajan enemmän ja enemmän syrjäytyä silleen kunnes se huipentuu tässä vaiheessa kun mä oon seiskal ja ollu kutosella aivan saakelin yksinäinen tämä on oikeesti niinku että oikeesti niinku että mulla olis ollu joku aivan helvaton iso kuori ympärillä, niin paksu että sitä harvoin pystyy rikomaan ja senhän takia mulla kovettu myös sydänkin mulla on nyt käytännössä kivi-kova sydän siinä on oikeesti aika paksu kuori mutta oikeesti se on oikeesti sisällä pelkkää rentoa omaa henkilökohtasta elämää. siinä vaiheessa mä en halunnu menettää enää yhtään mitään. senhän takia se kovettuki. (5)

a no se että täällä ei ollu niinku niin paljon tuttuja täällä sitte kuitenkaan, se et mun oma isä kuitenkin asuu täällä ennen ku mä tulin tänne niin se oli vähän vaikeeta aluks tottuu siihen ettei tääl oon niin paljoo ihmisiä ympärillä, kun on tottunu siihen et niitä on aika paljo, isossa perheessä kuitenkin kasvanu (2)

Yksinäisyys on yksi nykynuorten vaikeimmista ongelmista. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kouluikäisistä lapsista ja nuorista 10-15 % kokee itsensä kroonisesti yksinäiseksi. Yksinäisyyden kroonistuminen voidaan määritellä tilanteeksi, jossa nuorella ei ole kuukausiin tai jopa vuosiin ollut tyydyttäviä sosiaalisia suhteita. Ongelma korostuu pojilla. Kouluterveyskyselyissä on ilmennyt, että 17 %:lla yläasteikäisistä pojista ei ole erittäin läheistä ystävää, jonka kanssa voisi keskustella luottamuksellisesti. Tyttöillä vastaava prosentti on seitsemän. Kyselyissä on

myös selvinnyt, että jopa neljäosalla nuorista on vain yksi läheinen ystävä. Herkälle nuorelle ainoan läheisen ystävän menettäminen voi olla todella traumaattista. (Uusitalo 2007, 24.)

Uusitalon (2007, 26-28) mukaan yksinäisyys nuoren sisäisenä kokemuksena saattaa olla tuskallinen olotila, joka on seurausta läheisten ihmisten puutteesta ja ystävien menetyksestä tai nuoren kyvyttömyydestä kokea läheisyyttä ja turvallisuutta muiden ihmisten seurassa. Yksinäisyyden kokemista ja sen aiheutumista voidaan katsoa monesta eri lähtökohdasta. Yksinäisyys voi olla sisäisen minän yksinäisyyttä, jolloin nuoren oma persoonallisuus on hänelle vieras. Yksinäisyys voi olla myös fyysistä, jolloin nuori kokee voimakasta tarvetta fyysisen läheisyyden tarvetta tai liittymisen tarvetta. Emotionaalinen yksinäisyys on tila, jossa nuorelta puuttuu läheinen ihmissuhde tai hän pitää omia ihmissuhteitaan epätydyttävinä. Nuorelle on tärkeää kokea olevansa hyväksytty ja rakastettu, kokea pystyvänsä tuottamaan iloa ja onnea ystävilleen ja kokea mahdollisuus vastavuoroiseen tunnetason sitoutuneisuuteen ja yhdessä kokemisen iloon. Nämä asiat ovat Uusitalon (2007, 28) mukaan merkittäviä nuoren hyvinvoinnin kannalta.

Yksi yksinäisyyden olomuoto on sosiaalinen yksinäisyys. Tässä tilanteessa hänen sosiaalinen verkosto on hyvin hajanainen tai pahimmillaan sitä ei ole laisinkaan. Sosiaalinen yksinäisyys osoittaa nuoren tarpeen olla osa yhteiskuntaa, kuulua johonkin yhteisöön ja kokea itsensä merkitykselliseksi. Eihän sosiaalisen verkoston merkitystä ei korosteta ajassamme turhaan, kun yhä useampaa nuorta uhkaa syrjäytyminen. (Uusitalo 2007, 28.)

5.3 Haastava muutos elämässä/haastava elämäntilanne

Usealla haastateltavalla oli Poikien Talolle tullessaan, jollain tavalla haastava elämäntilanne tai siinä oli tapahtunut jokin suuri muutos lähiaikoina.

a noo mä olin silloin justiinsa muuttanut mä olin varmaan jonkun kuukauden verran ehkä vasta suurinpiirteen asunu täällä mä olin sille et mä kaipasin Kuopioon mistä mä oon tullut niin vähän kun silloinen tyttö ystävä ja sitte oli oma äiti oli siellä ja muutkin sitten nuorempi veli ja oli kaikki kaverit ja sillee mulla ei täällä ollu vielä kavereita sillee niin kauheesti. oli vähän vaikeeta aluks tottuminen (2)

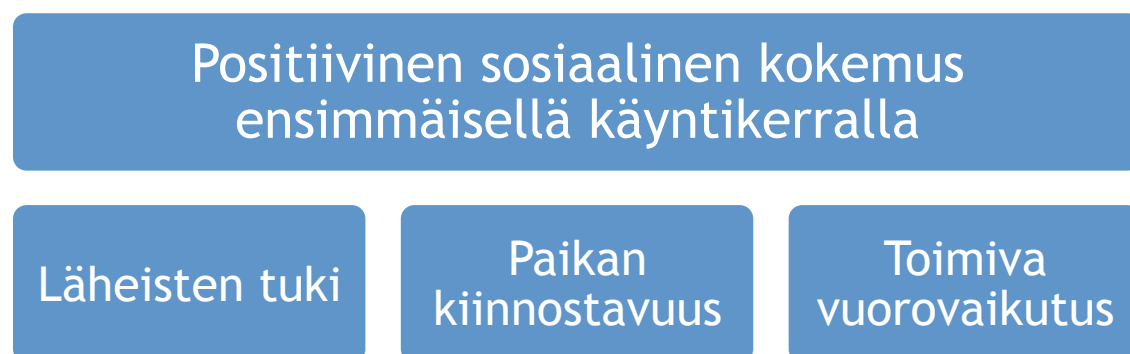
a no kun muutin tänne yli puoltoista vuotta sitten niin eihän mulla ollu täällä ketään muita kun iso sisko perheineen ja joo, ei ollu mitään paikkaa missä käyä, että työkokeiluun mähän tänne tietysti tulin, minä oli odl:n työhön valmennuksessa niin siinä tota mukana joo... sen takia muutin tänne Ouluun, mä muutin Raahesta tänne että täällä on vähä enemmän mahdollisuuksia että (1)

Nevalainen (2009, 40-42) näkee yksinäisyyden syinä useita eri asioita. Yhtenä tekijänä hän mainitsee muuttamisen ja siitä seuraavat asiat. Paikkakunnalta toiselle muutto on aina riski ystävyysuhteelle. Toista ei tavata vain sattumalta kaupan kassajonossa, vaan ystävyysuhteen ylläpitämiseksi pitää nähdä vaivaa. Illat ja viikonloput ovat lyhyitä, joten moni harkitsee kahteen kertaan onko kannattavaa ajella tapaamaan vanhaa kaveria. Myös yhteiset puheenaiheet vähenevät kun kullakin on omat työnsä ja omat ihmisensä. Yhteinen pohja ystävyydelle ei enää löydykään niin helposti. Paikkakunnan muutto on aina riski ystävyysuhteille. Myös useat lyhyellä aikavälillä tapahtuvat muutokset kasvattavat riskiä huomattavasti, ellei muuttava henkilö opi uusia, tehokkaita keinoja tutustua ja ystävystyä uusien ihmisten kanssa. Muutto voi olla pahimmassa tapauksessa tuhoisa ystävyysuhteille. Muina syinä yksinäisyydelle Nevalaisen mukaan voi olla arkuus, ihmisen vahvat asenteet, erilaisuus, sairaudet, psyykkiset traumat, persoonan ominaisuudet tai sattuma. (Nevalainen 2009, 40-42.)

Notkolan ym. (2013, 8-9) mukaan syrjäytyminen on moniulotteinen ilmiö ja siitä pois pääsemiseksi tarvitaan usein yksilötasolla monia samanaikaisia palveluita. Peruspalveluja kehittämällä voidaan estää ongelmien kehittyminen ja näin vähentää tarvetta käyttää kalliita erikoispalveluita. Notkolan ym. Mukaan kriittisimpiä elämänvaiheita syrjäytymisen kannalta ovat koulutuksen nivelvaiheet ja muut elämän siirtymä vaiheet, joissa tarjottava tuki on syrjäytymisen ehkäisyn kannalta tehokasta toimintaa.

6 Positiivinen sosiaalinen kokemus ensimmäisellä käyntikerralla

Asiakkaan saapuminen Poikien Talolle ensimmäistä kertaa on alku konkreettiselle sitoutumisprosessille. Ensimmäisiin kertoihin liittyy paljon asioita. Asiakas saapuu uuteen paikkaan, kohtaa työntekijän ja kuulee mahdollisesta jatkosta. Ensimmäisiä kertoja talolla vieraillessa voidaan pitää merkittävänä asiana ajatellen sitoutumisen prosessin alkuvaihetta. Haastateltavien vastauksista nousi esille kolme eri teemaa, jotka liittyivät vahvasti ensimmäisiin vierailukertoihin ja sen onnistumiseen: läheisten tuki tullessa, paikan kiinnostavuus ja toimiva vuorovaikutus.

Kuvio 5 Positiivinen sosiaalinen kokemus ensimmäisellä käyntikerralla

Haastateltavien kuvaukset ensimmäisistä käyntikerroista Poikien Talolla olivat kaikki jollain tapaa positiivisia kokemuksia. Läheisten tuki -luokka pitää sisällään jonkun tutun henkilön tuen Poikien Talolle saapumisessa, tuttujen ihmisten paikalla olon tai työntekijän rohkaisun mennä tutustumaan toimintaa. Paikan kiinnostavuus -luokka muodostui kuvauksista Poikien Talosta yleisesti mielenkiintoisena paikkana, yleisestä positiivisesta kokemuksesta vieraillessa tai käyntikokemuksen muuttumisen positiiviseksi, vaikka aluksi kokemus tuntui epämiellyttävältä. Toimiva vuorovaikutus -luokka pitää sisällään kuvauksia lämpimästä vastaanotosta Poikien Talolle saapuessa, kokemuksista mukavista työntekijöistä ja toimivasta vuorovaikutuksesta muiden Poikien Talon kävijöiden kanssa.

6.1 Läheisten tuki

Savikon ja Pitkälän (2006, 4) mukaan yksi sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä on asiakkaan saamatuki hänen pyrkiessä muuttamaan omaa toimintaa jollain tavoin. Haastateltavat kuvasivat tukea seuraavilla ilmauksilla.

a no kyl siinä paljon turvallisempi olo myös, et siinä niinku varmasti semmonen joka osaa puhua niinku asiaa helpolla läpi ku mul on vähän semmosta kato ku ite et osaa puhua kaikkea tosta vaan selväksi. (5)

a no siis emmä tiiä oli se varmaan vähän helpompi lähtee sinne ku mä olin kuitenkin jutellu sen kanssa enemmän niin että oli helpompi lähtee sitte tänne (6)

Ensimmäisessä ilmaisussa asiakkaan tukena toimi äiti, joka oli lähtenyt Poikien talolla tutustumiseen mukaan. Haastateltava koki äitinsä tuen turvallisiksi ja samalla koki, että äidin läsnäolo on keskustelussa hyödyksi. Toisessa ilmaisussa haastateltava kokee olonsa mukavamaksi kun käynnille tulee mukaan toisen tahon työntekijä, joka on keskustellut enemmän haastateltavan kanssa ja on näin se "tuttu henkilö" mukana.

6.2 Paikan kiinnostavuus

Haastateltavien vastauksista tuli esille myös luokka, joka kuvasi Poikien Talon kiinnostavuuden merkitystä. Osa kuvauksista oli hyvin yleisluontoisia kuvauksia Poikien Talon mukavuudesta. Osa haastateltavista nosti kuitenkin selvästi esille Poikien Talon kiinnostavuuden merkityksen.

a no suht oli semmonen suht lämmin vastaanotto niin että niin ja sitten vielä ku se oli semmoisessa vanhassa rakennuksessa niin sekin oli ihan mielenkiintonen paikka,

mutta ei tää missä tää nytte on niin tääkää huono että tääkin tuntuu semmoselta enemmän kodilta vähän semmonen asunto niin (6)

a no siis se paikka oli tai siis sellanen ihan mielenkiintonen, se vaikutti ihan mukavalta (6)

a että kyllähän täällä vois käydä (4)

a no semmonen mukava olo että sinne vois mennä (5)

6.3 Toimiva vuorovaikutus

Sashin (2012, 261) mukaan toimiva vuorovaikutus on sitoutumisen syklissä avainehto sitoutumisprosessin käynnistymiselle. Alun vuorovaikutus asiakkaalle on myös palvelun tarjoajalle mahdollisuus ymmärtää asiakkaan tarpeita ja tarjota niihin sopivaa vastinetta. Sashin (2012, 261) mukaan toimiva vuorovaikutus on edellytyksenä sitoutumisen prosessin toiseen askeleeseen tyytyväisyyden vaiheeseen. Asiakastyytyväisyyden syntyminen on hänen mukaan merkittävää sitoutumisen kannalta. Haastateltavat kuvasivat toimivaa vuorovaikutuskokemuksia ensimmäisiltä kerroilta seuraavilla ilmauksilla:

a no varmaan se keskustelut ainaki (4)

a eka vähän semmonen akward ja sitten ihan hyvin pääsin jo siihen juttuun (7)

a se meni aika hyvin että juttu luisti silleen hän on kuitenkin hyvä tyyppi ja semmosta (1)

a no emmä tiä, se oli vaan mukavaa jutella niinku ihan niinku ei mitään vakaviakaan asioita ihan muuten vaan, niinku aikuisen kanssa (6)

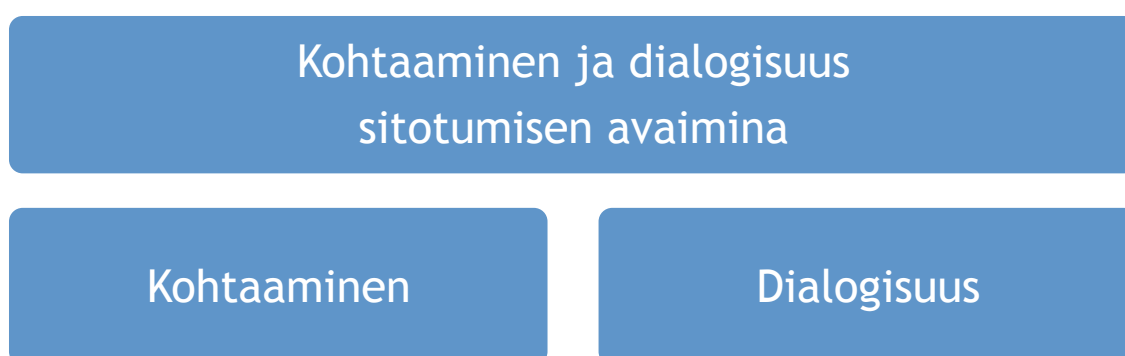
a se oli ihan mukava siis mul oli aika sovittuna ton työntekijän kanssa ja tuota tää poikien talo oli silloin tuolla torikadulla (3)

Seppilän (2014, 58) kirjoittaa kuinka ensimmäinen kohtaaminen pojan kanssa on tärkeä. Se on alku ja perusta tulevalle työskentelylle. Hänen kokemuksen mukaan jo ensimmäisistä sekunneista on voinut aistia lähteekö luottamus rakentumaan vai ei. Sashin (2012, 262) mukaan alussa tapahtuvan vuorovaikutuksen toimiva vuorovaikutus ja sen mukana tuoma tyytyväisyys ovat asiakkaan sitoutumisprosessin kannalta merkittäviä tekijöitä.

7 Kohtaaminen ja dialogisuus sitoutumisen avaimina

Seppilän (2014, 46) mukaan kohtaaminen voidaan määritellä poikatyössä alkua dialogisen suhteen luomiselle. Sami pohtii tutkimuksessaan kohtaamisen merkityksestä, sen aiheuttamasta luottamuksen rakentumisesta ja näin nuorten kasvun mahdollistumisesta. Hänen mukaan kohtaamisen rakentuu vaiheittain. Ensin asiakas on kohdattava ei-tietämisen tilassa, tyhjältä pöydältä, jossa ketään ei lokeroida kuuluvaan tiettyyn ryhmään. Tämän jälkeen tarvitaan aitoa kiinnostusta ja läsnäoloa, jotta voidaan luoda luottamuksellinen suhde asiakkaaseen. Luottamus on Seppilän (2014, 46) mukaan perusta dialogiselle suhteelle ihmisten välillä.

Haastateltavien kuvaukset päätöksestä sitoutua toimintaan jakoutuivat kahteen luokkaan: kohtaamiseen ja dialogisuuteen. Kohtaaminen-luokka muodostui haastateltavien kuvauksista Poikien Talon ilmapiiristä. Kohtaamisen kokemuksella oli merkittävä vaikutus asiakkaan päätökseen sitoutua toimintaan. Haastateltavat kuvasivat Poikien Talon kohtaavaa ilmapiiriä hyväksyväksi, avoimeksi, vapaaksi ja välittäväksi. Toinen luokka dialogisuus, muodostui asiakkaiden kokemuksista liittyen tekemiseen ja erityisesti keskustelun merkitykseen siinä että keskusteluun. Tekeminen koettiin tärkeäksi asiaksi ja sen merkitys päätöksen sitoutua toimintaan on ilmeinen. Suurin osa haastateltavista koki myös keskustelun hyvin tärkeänä asiana Poikien Talolla käymisessä. Haastateltavat kuvasivat keskustelua erilaisin ilmauksin. Yksi koki keskustelut Poikien Talolla kuntoutumista edistävänä, kun toinen oli iloinen siitä, että saa vuorovaikutteisessa keskustelussa jakaa omia kokemuksia. Yksi haastateltavista kuvasi keskustelua tärkeäksi sen takia, että muualla siihen ei ole mahdollisuutta.

Kuvio 6 Kohtaaminen ja toimiva vuorovaikutus sitoutumisen avaimina

a no itse asiassa mä vähän yllätyin pikkusen sillee kuitenkin mä aluks ajattelin et mä ehkä kävisin joku pari kertaa ja sit mä en enää tulis mut sitten mä niinku että tää oli tosi kiva ja mä tykkäsin tosi paljon mä haluan tulla uudestaan ja uudestaan tänne sit mä halusin niinku oikeesti mä aina ootin sitä että pääsen käymään täällä (2)

7.1 Kohtaaminen

Haastateltava kuvasivat vastauksissaan Poikien Talon ilmapiiriä hyväksyväksi, avoimeksi, vapaaksi, ja välittäväksi. Haastateltavat olivat kokeneet Poikien Talon paikaksi jossa ”mihinkään ei pakoteta” tai ”saa tehdä semmosta mitä itseä kiinnostaa”. Yksi haastateltavista kuvasi tätä ilmapiiriä sellaiseksi, joka on saanut hänet käymään Poikien Talolla uudestaan ja uudestaan. Haastateltava kokivat ilmapiirin luovan sellaisen kokemuksen, että on oikeassa paikassa kun viettää aikaa poikien talolla.

a sopiva, sellanen sopiva se on sellanen että kun, se on sellanen rauhallinen vapaa ja rento semmonen niinku että siinä ei mihinkään ei pakota, saa tehdä ihan mitä vaan mutta siinä on tieteenkin sellanen tietyt rajat et siinä on niinku muuten semmonen että mihinkään ei pakoteta sellanen niinku et siinä on sellanen et siinä saa olla ja jutella tehdä sellasta mikä itseä kiinnostaa. huomattavasti parempi ku semmonen missä pakotettas tekemään tai muuta vastavaa (5)

Salmimiehen (2008, 78) mukaan motivaatiota heikentäviä asioita on huono kohtelu, vikojen etsiminen, syyttely ja nöyryytys. Hänen mukaan nämä asiat ovat motivaation tappavia asioita. Haasteltavien vastauksista ei tule ilmi, että heitä olisi pakotettu tai yritetty ohjauttaa toimimaan jollain tavalla. Päinvastoin he kuvaavat Poikien Talon ilmapiiri juuri edellä mainittujen asioiden vastakohtiksi, ilmapiiriksi jossa motivaatio talolla käymistä kohtaan kasvaa.

a se on varmaan se tuota henki joka täällä on ollu ja semmonen, että oon tykänny käydä (3)

a semmonen rento ja semmonen että öö voi niinku kokia sillälaillo olevansa oikeessa paikassa jotenkin, mä en osaa sitä oikeen kuvailla mutta kuitenkin sillä lailla (3)

7.2 Dialogisuus

Dialogisuus ja sen mahdollistaja keskustelu on voimakkaimmin esille nouseva asia haasteltavien kuvatessa niitä tekijöitä, jotka ovat saaneet heidät käymään poikien talolla. Keskustelun merkitys nousi esille myös monissa muissakin teema-alueissa eri tavoilla. Haastateltavien kuvauksien mukaan juttelu kahvin lomassa ja kuulumisten vaihtaminen tai tulevaisuuden suunnitelmien jakaminen ovat olleet merkityksellisiä asioita Poikien Talon toimintaan sitoutumisessa. Yksi haastateltavista kuvaa olevansa koudessa keskusteluun ja kokee kuntoutuvansa sen avulla. Toinen haastateltava on puolestaan kokenut keskustelun tärkeäksi, koska hänellä ei ole muuta paikkaa, jossa voisi jakaa oman elämän asioita ja kertoa elämässä kohdatuista

haasteita. Vastavuoroisuus keskusteluissa ja muiden kokemusten kuuleminen ovat myös olleet omaa oloa helpottavia asioita.

Mönkkösen (2008, 86) mukaan dialogisuudella tarkoitetaan pyrkimystä yhteisen ymmärryksen rakentamiseen ja työntekijän taitoa ohjata keskustelua siihen suuntaan. Dialogi ei ole sama asia kuin keskustelu tai väittely, sillä keskustelu voi olla muodollista tai pinnallista, jopa toisten päälle puhumista. Dialogisuuden yksi tärkeä elementti on Mönkkösen (2007, 88) mukaan vastavuoroisuus, jossa tilanteeseen osallistuvat osapuolet pääsevät luomaan tilannetta ja vaikuttamaan sen etenemiseen. Asiakassuhteessa tämä voidaan nähdä, molemminpuolisen ymmärryksen rakentamisena, jossa ei mennä eteenpäin työntekijän tai asiakkaan ehdoilla vaan molempien. Hänen mukaan ilman luottamuksellista suhdetta asiakkaan ja työntekijän välillä, ei voi yleensä syntyä dialogisuutta, sillä työntekijän esittämät erilaiset ajatukset voivat tuntua tällöin uhkaavilta. Mönkkönen (2007, 93) toteaa, että oikea ajoitus ja pienen askelin eteneminen on dialogisuuden peruseriaatteita. Hänen mukaan dialogisuudessa on tärkeä ymmärtää se perusidea, että tieto ja ymmärrys rakentuu tapaamisten kuluessa yhdessä asiakkaan kanssa.

a no että pääsee aina kahville tänne ja tietenkä siis se juttelu että pääsee jakamaan ajatuksia ja miten on viikko menny ja sellasta tulevaisuuden suunnitelmista ja kaikkee kaikkea mahollista mistä nyt voi jutella (1)

noo... minulla on semmonen homma et siis minä oon tavallaan koukussa keskusteluun jos näin ja auttaa mua nyt tosi paljon kuntoutuksessa mä hakeudun moniin tämmösiin ryhmiin ja paikkoihin (1)

Mönkkösen (2007, 29) mukaan dialogisuuden kiehtovuus on juuri siinä, että koskaan ei voi tietää tai ennustaa dialogisten hetkien syntymistä tai sitä, milloin jotain merkittävää alkaa tapahtua kahden ihmisen välisessä kommunikaatiossa. Hänen mukaan dialogisuus on asenteellista rohkeutta astua asiakkaan kanssa samalle viivalle, tietämättömyyden ja hämmästelyn alueelle ja löytää sitä kautta uusia oivalluksia.

a varmaan just se et jutellu, semmonen et jutellaan kaikkien kanssa se on varmaan ollu se pääasia, se on varmaan jos yks pitää valita niin se on ehkä se tärkein, mulla ei oo paljoo sillee niinku kotona itsekseen paljo mitään juteltavaa sillee niin täällä voi sitte jutella ja puhua asioista. esimerkiks just avautuu just tosta kun vasta ero työstävästä niin siitäkkin sai sitten niinku purkaa kertoa mitenkä oli käyny ja sillee. mä en oo muuten päässy puhumaan juurikaan monenkaan kanssa. se on myös ollu sit se on myös saanu kokemuksia siitä muutkin on kertonut sitte että mitenkä niil on käyny ja sit on sanottu et ihan samanlainen homma (2)

Nuoruuteen liittyy paljon kysymyksiä ja pulmia, joista ei uskalleta avautua vanhemmille. Murosiässä nuoret vetäytyvät ja suuttuvat jos heitä yrittää lähestyä. Kodin ulkopuolisilta aikuisilta ammattilaisten asianmukaisista, kannustavista ja jopa nuoren omien mielipiteiden kyseenalaistaviltakin vastauksilla on varmasti tärkeä asema erilaisten pelkojen ja ahdistusten rauhoittamisessa. Nuoren ei tarvitse näin olla yksin omien elämän pulmiensa kanssa. Pulmat asettuvat oikeisiin mittasuhteisiin kun ne saa esittää jonkun vieraan pohdittavaksi. (Sinkkonen 2010, 62.)

a noo sitten ku mä ystävystyin niiden muiden henkilöiden kanssa mitä oli mukana siellä sillen niin sitten mä olin sillen että mä haluisin jutella niiden kanssa miten menee ja kaikesta niistä asioista mitä me tehään niinku harrastuksista yhteisistä harrastuksista sun muista (2)

Nuoruusiässä kiintymyssuhteiden painopiste siirtyy vähitellen omista vanhemmista kodin ulkopuolisiin ihmisiin. Ne voivat olla läheisiä ystäviä, seurustelukumppaneita, mutta myös aikuisia, joille saatetaan purkaa hyvin intensiivisiäkin tunnelatauksia. Nämä aikuiset voivat olla opettajia, nuoriso-ohjaajia, rippileirin pappi, soitonopettaja tai urheiluvallmentaja. Tilanne on toinen, jos vanhempien huomio on ollut epäjohdonmukaista tai puutteellista. (Sinkkonen 2010, 94.)

Monet nuorien ongelmiksi lasketuiksi asioiksi voidaan yhdistää koettuun sisäiseen turvattomuuteen. Eristäytyminen sosiaalisista tilanteista, vaarallinen seksuaalinen käyttäytyminen, hallitsemattomat raivonpurkaukset ja epätoivon tunteet voivat johtua siitä. Seksuaalisuuden mukaan tulo nuoruudessa tuo mahdollisuuden sen käyttämiseen vuorovaikutuksessa. Sisäisesti turvaton nuori ei hae suhteista itse seksiä vaan läheisyyttä ja sitä tunnetta, että kuuluu jollekin. (Sinkkonen 2010, 94)

a ja se tuntu kivalta sitte ku nää oli kiinnostunut siitä et mitä sulle kuuluu (2)

Haarakankaan (2008, 28) mukaan dialogisuus on avointa ja kuuntelevaa vuorovaikutusta. Kuuntelemisella hän tarkoittaa läsnä olemista vuorovaikutus hetkessä. Läsnäolo on kiinnostusta nuorta kohtaan, hänen näkemisellä ja kuuntelemisella. Hänen mukaan läsnäolo on kiinnostusta juuri siitä mitä nuorella on sanottavaa.

a no siis emmä tiiä oli se varmaan vähän helpompi lähtee sinne ku mä olin kuitenkin jutellu sen kanssa enemmän niin että oli helpompi lähtee sitte tänne (6)

Nuoren ensimmäinen kohtaaminen on tärkeä, sillä se on perusta tulevalle työskentelylle hänen kanssaan. Nuoren tullessa kuulluksi ja kohdatuksi tyhjältä pöydältä, on mahdollista syntyä luottamuta, joka on dialogisen suhteen rakentumisen ja kasvun mahdollistamisen elinehto. Lisäksi tarvitaan turvallinen ympäristö jossa voi kokea olevansa turvallisessa tilassa. Poikatyössä luottamus kestää jos työntekijän sanat vastaavat hänen tekojaan. Sen perustana on tasavertainen suhde, jonka perustana on nuoren kohtaaminen dialogissa. (Seppilä 2014, 58-59.)

Kodin ulkopuolinen tekeminen (7)

No varmaan se että oli niinku jotain erilaista tekemistä aina kerran viikossa että tavallaan voi sanoa että sai niinku uuden harrastuksen mut ei varsinaisesti oo mikää harrastus (6)

8 Asiakkaiden kokemuksia Poikien Talon merkityksestä heidän elämässsä

Haastateltavien kokemukset Poikien Talon merkityksestä heidän elämässsä toi esille paljon kuvauksia, siitä millä tavoin Poikien Talolla käynti vaikuttaa heidän elämässään. Haastateltavien vastauksista löytyi selvästi kaksi pääluokkaa jotka vaikuttivat positiivisesti sitoutumiseen. Aktiivisuuden tukeminen ja henkinen tuki.

Kokemukset Poikien Talon merkityksestä omassa elämässsä

Aktiivisuuden tukeminen

Henkinen tuki

Kuvio 7 Kokemukset Poikien Talon merkityksestä omassa elämässsä

Asiakkaiden kokemukset Poikien Talon merkityksestä heidän elämässsä nousi suurimmaksi vastausluokaksi. Vastauksia tähän luokkaan tuli jokaiselta haastateltavalta ja analyysi eteni yhdistävään luokkaan asti. Aktiivisuuden tukeminen -pääluokka pitää sisällään haastateltavien kuvaukset sosiaalisesta kasvusta ja sisällön saamisella elämään. Henkinen tuki -pääluokkaan liittyivät kuvaukset avun saamisesta vaikeuden keskellä, kannustamisesta elämässä ja muusta tukemisesta.

Poikien Talolla käytettävät menetelmät syrjäytymisen ehkäisemiseksi kuuluvat psykososiaalisen tuen alle. Aktiivisuuden tukeminen ja henkinen tuki -luokat osoittavat, että asiakkaat kokevat saavansa tukea Poikien Talolla. Psykososiaalinen tuki on laajasti sosiaalityössä käytetty työmenetelmien kokonaisuus. Helmisen (2005, 25) mukaan psykososiaalinen tuki työ tarkoittaa sekä auttamistyön ennaltaehkäiseviä että korjaavia menetelmiä. Ennaltaehkäisevään työhön kuuluu yksilön tai ryhmän kokonaisvaltaisen elämäntilanteen kartoituksen sekä asiakkaan oikeuksista ja mahdollisista palveluista tiedottamisen. Psykososiaalinen tukityö pitää sisällään elämäntilanteen selkeyttämisen ja tukemiseen pyrkivät vuorovaikutteiset keskustelut. Korjaava työ on puolestaan systemaattisempaa ja strukturoidumpaa, jossa asiakkaalta vaaditaan motivaatiota ja sitoutumista yhteiseen ongelmanratkaisu prosessiin. (Helminen 2005, 25.)

Rantanen ja Sevón (2014) ovat tutkineet Helsingin Poikien Talolla siellä käyvien asiakkaiden kokemuksia sukupuolisensitiivisestä työstä. Tutkimuksen tulokset tukee opinnäytetyöni tuloksia. Helsingin Poikien Talon asiakkaat ovat kuvaukset ovat monilta osin hyvin samanlaisia kuin opinnäytetyöni aineistosta nousevat merkitykset. Käytänkin tässä kappaleessa tuloksien tukemiseen ja teoriaan sitomiseen Rantasen ja Sevónin tutkimusta.

8.1 Aktiivisuuden tukeminen

Nuorisolaki (72/2006) määrittää sosiaalisen vahvistamisen nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Mehtonen (2011, 13-14) määrittelee sosiaalisen vahvistamisen tavalla, joka sopii erinomaisesti Oulun Poikien Talolla tehtävään työhön ja näin tähän tutkimukseen käytettäväksi. Mehtonen ymmärtää sosiaalisen vahvistamisen kokonaiseksi elämänhallinnan tukemiseksi, jossa moniammatillisesti vahvistetaan yksilön ja yhteisön hyvinvointia. Sosiaalinen vahvistaminen on vaikuttamisen ja osallisuuden kokemusten ammatillista ohjaustyötä, jossa työn painopiste on ennaltaehkäisyssä.

Sosiaalisuus on halua olla muiden ihmisten kanssa. Se on taipumus asetta muiden ihmisten seurassa oleminen yksinolon edelle. Ihmisen temperamentti ei tee toisista ihmisistä erakoista ja toisista muiden seuraan hakeutuvia. Kaikilla ihmisillä on tarve sosiaaliselle yhdessäololle ja ihmissuhteille. Sosiaalisuus on tekijä joka määrää kuinka voimakas tämä tarve on, ja on selittävä tekijä sille miksi ihmisten välillä on sosiaalisuudessa niin suuria eroja. Sosiaaliset taidot ja sosiaalisuus kulkevat rinnakkain mutta on tärkeä muistaa niiden erillisyyks. Sosiaalisella ihmisellä on tarve hakeutua muiden seuraan mutta ei ole itsestään selvää, että muut odottavat häntä yhtä innokkaasti kun hän on sinne pyrkimässä. (Keltikangas-Järvinen 2010, 50.)

a no sen niinku ku syrjääntyny mä menetin aika paljonkin mä menetin aika ison määrän ihmisiä mun ympäriltä tässä on vastine sille minkä mä menetin (5)

a joo se tuulettuminen on tärkeää mutta ei mua kotona sille niinku ahdistaa että se on turvapaikka ollu aina mutta että tulee lähettyä (1)

Rantasen ja Sevonin (2014, 37) mukaan Poikien Talolla syntyneet vertaissuhteet antoivat pojille mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja. Heidän mukaan pojat olivat myös tulleet Poikien Talolle oppiakseen sosiaalisia taitoja: olemaan ryhmässä, puhumaan avoimesti, rohkaistumaan kontaktin ottamisessa ja reiluuden oppimisessa muita kohtaan. Poikien Talon toiminnot tarjosivat asiakkaille luontevia tilanteita, joissa taitoja on mahdollista harjoitella.

a se on auttanu muakin kyselemään ihmisiltä et miten kaks sulla menee, jos mä nään sen silleen esimerkiks et sille menee jotenkin huonosti, nii yleensä mä en ite ennen kehannu kysellä silleen, mä vaan mietin et mitenköhän tolla mene, mä oon vaan jääny miettimään ja miettimään ja miettimään vaan mielessä oon miettiny sit mä en oo ikinä kehannu kysyä. niin nyt mä kehtaan kysyä et miten kaks sulla menee sitte se alkaa juttelemaan mulle ja sitte me ollaan juteltu asioista ja sit mä oon voinu sanoo just että onneks en oo itekkää ainoo sille et jo nyt joku mun kanssa pystys juttelemaan vaikka jostakin niinkun just vaikka just eronnu on niin mä voin sanoo itekki että et oo ainoo mäkin oon käynny ton saman asian. et sitä ei jäädä vatvomaan sille mielessä asioita. (2)

Liisa Keltikangas-Järvisen (2010, 52-53) mukaan ihmisen sosiaalisuus on avain sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Vähemmän sosiaalisen ihmisen toiminta sosiaalisissa tilanteissa ei kartuta sosiaalisia taitoja niin nopeasti kuin sosiaaliselle ihmiselle. Liisa Keltikangas-Järvisen mukaan Sosiaalisuus auttaa sosiaalisten taitojen saavuttamisessa kahdella eri tavalla. Ihmisen saadessa palautetta muilta hänen ympärillään olevilta ihmisiltä lisää hänen sosiaalisia taitojaan. Ihmisen hakiessa kontaktia muhin ja ollessaan heistä kiinnostunut, saa hän samalla jatkuvaa harjoitusta, miten ihmisten kanssa ollaan. Toisena apuna Keltikangas-Järvisen mainitsee, kuinka sosiaaliselle ihmiselle on tärkeää että hänestä pidetään. Tämä aiheuttaa sen, että ihminen kiinnittää enemmän huomiota omaan käytökseensä ja näin tietoisesti pyrkii ylläpitämään sellaista käytöstä, jonka seurauksena muut ihmiset pitävät hänestä.

a jotenki semmonen ei niin vahva mutta silti aika tärkeä vaikutus että jotenkin se vaan toi mulle enemmän tekemistä (7)

a että on muutakin tekemistä, a se että olis koneella (4)

Toiminnallisuus näyttää Rantasen ja Sevonin (2014, 46) mukaan olevan Poikien Talon toiminnassa enemmän väylä puhumiseen kuin itse tarkoitus. Heidän mukaan pojat kokevat tarpeen

keskustelulle luonnollisena ja merkityksellisenä sitä että keskustelulle annetaan tilaa ja aikaa.

a että on tullu vähän enemmän sisältöä. (4)

a no ihan hyvä fiilis että sai niinku viikkoon jotakin erilaista tekemistä (6)

Rantasen ja Sevonin (2014, 42-43) mukaan Helsingin Poikien Talolla käyvien asiakkaat kuvasivat toiminnallisuutta mukavaksi yhdessäoloksi, pelailuksi, musiikin kuunteluksi ja jutteluksi. Asiakkaat mainitsivat ruoanlaiton mukavaksi tekemiseksi. Myös uusia harrastuksia oli käyty kokeilemassa, mutta niissäkin itse toimintaa merkityksellisempää pojille oli pelkojen voittaminen ja rohkeus kokeilla uusia asioita.

a no siis on se sillä tavalla että on tuonu ainakin sen kerran viikossa sitä iloa kuitenkin että on joku juttu mihin saa mennä saa tehdä jotaki (6)

a mä kyllä miettiny että jos tätä ei olis niin olis kyllä aika tylsää... nyt en kyllä keksi parempaa sanaa siihä mutta sanon jos tulee mieleen mutta tää oon kyllä ollu melko. (1)

Lähes jokainen haastateltava koki, että Poikien Talo on jollain tavalla lisännyt heidän aktiivisuuttaan elämässä. Tyhjältä tuntuva vapaa-aika on saanut täytettä ja kokemus elämän sisältömyydestä on muuttunut ja passiivinen arki on muuttunut aktiiviseksi. Jokainen luokka puhuu samasta asiasta, mutta haastateltavien antamat merkitykset ovat erilaisia. Suunta on kuitenkin sama kaikkien kuvauksissa - aktiivisesta passiiviseen. Seppilän (2014, 75) mukaan muutokseen tähtäävä prosessi on liikettä. Hänen mukaan muutos ei ole menetelmä tai väline, jolla muutokseen pyrittäisiin. Muutos ja sisäinen kasvu on hänen mukaan seurausta oivalluksista, kriittisestä tietoisuudesta, ja asiakastyöskentelyn aikana heränneitä asioiden yhteisiä merkityksiä. Tämä muutos on mahdollista hänen mukaan syntyä kokonaisvaltaisen ja aidon kohtaamisen kautta.

8.2 Henkinen tuki

Haastateltavien kuvaukset heidän kokemastaan henkisestä tuesta olivat hyvin monipuolisia. Haastateltavien vastauksissa tuli esille rohkaistuminen sosiaalisesti, ajatusten pois saaminen ahdistavista asioista, muista asioista keskustelu kuin ongelmista, yksinäisyyden helpottuminen, huomioonottaminen, kiinnostuneisuus, Poikien Talon toimiminen hengähdystaukona elämän haasteiden keskellä ja paikkana jossa voi keskustella omasta elämästä. Nämä kuvaukset kertovat sitä, että asiakkaat kokevat saavansa tukea Poikien Talolla ja sitä, että talolla käynti

on asiakkaille merkityksellistä. Haastateltavat kokivat tuen eri tavoin ja jollekin oli merkityksellistä joku asia kun taas toiselle jokin toinen. Tuen tarve vaikuttaa olevan hyvinkin yksilöllistä.

Rantasen ja Sevonin (2014, 47) mukaan Poikien Talolla käyvät pojat kokivat puhumisen helpommaksi talolla kuin esimerkiksi koulussa. Aikuisten apu ja poikien näkemykset avuntarpeesta eivät usein kohtaa. Poikien Taloa pidetään puolueettomana maaperänä, jossa pojilla on enemmän tilaa omalle pohdinnalle ja luottamukselliselle keskustelulle.

a se on auttanut aika paljon. omalta kohalta ainakin, monessakin asiassa. se nyt , joskus mä en uskaltanu mennä puhumaan silleen jollekin jostakin, esimerkiksi vaikka jossakin niinkun kaupassa nii ei uskalla mennä kyselemään jostakin tuotteesta missä se on mä uskalla ikinä käydä kysymässä, nyt sitte uskaltaa käydä. se on ollu myös. (2)

a no ei ole enää niin tommosia ku ahdistusta ylipäättänsä (1)

a no se on just sekin on päässy tekemään jotakin muuta kun miettimään näitä juttuja täällä (3)

Rantasen ja Sevonin (2014, 48) mukaan tuen ja hauskanpidon yhdistelmää on kuvattu yhdeksi parhaiksi asioiksi Poikien Talolla. Tämä yksilöllisen tuen ja toiminnan vapauden sekoitus vie tuen saannin ja kohtaamisen pois ongelmakeskeisyydestä.

a no siis tavallaan hyvä ku oli aina semmonen niinkun kerran viikossa ettei tarvinnu ajatella niitä silleen kauheena. että kyllä mulla oli just sille koulukuraattorin kanssa puhuin niistä (6)

a no ehkä se jutteleminen, oleminen, ylipäättään täällä käyminen tuntuu parhaalta ku tietää että täällä on niinku sellanen että yks iso muuri yhtä olotunnetta vastaan itellä, yksinäisyyttä, kaikkea sitä mitä mä en halua korruptoimaan omaa mieltäni ja kehoani ja sielua (5)

Mervi Pekkari (2009, 49) avaa luottamuksen mahdollistavaa ilmapiiriä kirjoittamalla, että luottamus on mahdollista herätä silloin, kun on tilaa tunteille, ajatuksille, yhteiselle pohdinnalle ja ymmärrykselle. Pekkari (2009, 49) tiivistää luottamuksen syntymisen perustan ja poikatyössä olisikin tärkeä pitää huolta, että pojalla on kohtaamisessa tilaa tuoda oma identiteettinsä esille. Luottamusta synnyttävä kohtaaminen tarvitsee ympärilleen turvallista tilaa,

niin fyysistä kuin psyykkistäkin. Työntekijän ensisijainen tehtävä on siis luoda tilaa, jossa merkityksiä on turvallista rakentaa.

a no emmä tiiä tavallaan kaikille voin suositella mutta erityisesti semmosille joilla on vähän niinkun hankaluuksia tutustua ihmisiin ja tämmöistä että täällä kuitenkin saa olla ei tarvii esittää ketään että saa olla semmonen kun on eikä kukaan tuu sitten sanomaan ja jos joku tulee sanomaan niin se kyllä selvitetään se asia (6)

a en tiiä. se on se varmaan, se just ainakin että täällä ollaa ilosia. ettei olla sellasia myrteitä, sille et just sekin et ihmiset kiinnostuu aina mitä kuuluu. se on aina auttanut rohkaisemaan juttelemaan enemmän ihmisten kanssa. yleensä mä oon juttelussa aina se vastaanottava osapuoli, et kysytään mitenkäs sulla menee. sit mä oon aina jonkun muutaman sanan et "ihan hyvin". nyt mä oon sille ite kysynyt et mitenkäs sulla menee, se on vaa niinku se juttu (2)

a no siis se on varmaan just sillon ku mä oon täällä että ei tarvii ajatella mitään muuta saa vaan olla täällä ja tehdä mitä nyt sattuu tekemään (6)

a monipuolisuus kenties. se että täällä vähän niinkun kaikki otetaan huomioon (7)

a kyllä. se on niinkun tosi kiva kun niitä oikeesti kiinnostaa miten ihmisillä mennee, mikä elämän tilanne niillä on ja miten kaikki etenee ja perusarkielämän asiat. mä tykkään siitä todella paljon (2)

Sevonin ja Rantasen (2014, 45) mukaan tarve Poikien Talon kaltaiselle työlle on ilmeinen. Heidän tutkimuksessaan tuli ilmi, että pojat tarvitsevat paikan, jossa sosiaalisesta elämästä syrjään jääneet saavat harjoitella sosiaalisia taitoja. Tutkimukseen osallistuneet pojat olivat saaneet muunlaistakin tukea, joka oli ollut pääosin yksilötukea. Henkilökohtaisen tuen ja ver-taissuhteiden sekä mielekkään tekemisen muodostama kokonaisvaltainen tuki oli tutkimuksen mukaan Poikien Talon vahvuus ja myös muista palveluista selkeimmin erottava tekijä.

a no se just varmaan just se et kun tosiaan kun min elämä on pyöriny sen psykoterapian ympärillä ja niitten asioiden ympärillä niin tuota tämä on just semmosta vähän niinkun semmonen hengähdystauko ainaki se kerta viikkoon. (3)

a radikaalinen alas menevä mäki rupes vähitellen nousemaan et se oli... niin se oli just yks iso alamäki joka nousi ja laski nousi ja laski ne oli aika pieni vaan ne nousut ne ei ollu kovin lohdullisia niistä ei semmosta paljoo ollu lohtua, mutta sitten kun

tänne tuli nii se alko vähitellen vaan nousemaa ja nousemaan. siinä ei paljoo niitä laskuu ollu alaslaskuja ollu (5)

Haastateltavien kuvauksista nousi selvästi esille keskusteluiden tuoma apua omaan tilanteeseen. Haastateltava olivat kokeneet keskustelun oloa helpottavaksi asiaksi, mutta myös saaneet kokemuksen siitä että kuunteleva osapuoli ymmärtää heidän tilannetta

a se on just se keskustelu (1)

a no minua auttaa kyllä eniten ihan semmoset keskustelut, että pääsee juttelemaan jollekin (1)

a ehkä se juttuseura ku täällä ihmiset ymmärtää mistä puhuu (5)

a kyllä mä olin kuitenkin niin pitkään purkanu sisällä sitä ite että siitä ei sit hyvää seuraa jos sitä liikaa pidättelee sisällä silleen se oli niinku pakko puhua siitä mä kyllä oon tosi mielissäni että sain puhua siitä (2)

Sahsin (2012, 263) mukaan tunneperäinen sitoutuminen syntyy luottamuksen ja vastavuoroisuuden seurauksena asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä. Tämä voi syntyä ystävyyden kokemuksista tai asiakkaan erityisyyden kokemuksesta. Tunneperäinen sitoutuminen johtaa korkeamman tason luottamukseen ja tunnesiteisiin palveluntarjoajan välillä.

9 Asiakkaiden kokemuksia työntekijöiden merkityksestä heidän elämässään

Yksi esiin noussut luokka oli Poikien Talon työntekijöiden merkitys asiakkaiden elämässä. Luottamus heihin tuli esille kuvauksina luottamuksellisuudesta ja keskusteluista työntekijöiden kanssa. Työntekijät olivat myös haastateltavien mukaan luomassa turvallista ympäristöä Poikien Talolle välittämisen, tunnelman luomisen ja yleisen mukavuuden kautta.

Asiakkaiden kokemuksia työntekijöiden merkityksestä heidän elämässään

Luottamus

Turvallinen
ympäristö

Kuvio 8 Asiakkaiden kokemuksia työntekijöiden merkityksestä heidän elämässään

9.1 Luottamus

Luottamus on kaiken inhimillisen vuovaikutuksen tärkeä osa. Auttamistyössä ne ovat edellytyksiä yhteistyön toimimiselle ja laadukkaaseen apuun. Työntekijän on tärkeää olla luotettava mutta asiakkaan myös luottamuksen arvoinen. Luottamuksen on tärkeä toimia sekä yksittäisen työntekijän kohdalla että yleisesti avussa tavoiteltavaan asiakkaan hyvään (Haarakangas 2007, 23.)

a ehkä niinku työntekijöiden kanssa ainakin, niiden kanssa pystyy ainakin juttelemaan niistä asioista ihan rehdisti. sit muiden kävijöiden kanssa sitte ehkä niidenkin kanssa kyllä mut pikkusen vähemmältä kuitenkin et niiden kanssa ehkä sit perusasioista vähän enemmän sitte ja sitte tieteski jos ne sattuu olee siinä samassa keskustelussa mukana niin sillon kyl myös mut ehkä suurimmaks osaks niiden työntekijöiden kanssa kuitenkin (2)

a no semmosta aika hedelmällistä semmosta niinkun et se ei oo semmosta ahdistavaa (3)

Luotettavuus koostuu Haarakankaan (2007, 24) mukaan monista perustekijöistä. Vaitiolovelvollisuus on sosiaali- ja terveysalalla työskenteleville peruseriaate ja itsestään selvä luotettavuuden osa-alue. Haarakankaan mukaan vaitiolovelvollisuus on moraaliperiaate. Tämä tarkoittaa sitä, että työntekijä ymmärtää että tukemista koskevat asiat ovat jokaisen henkilökohtaisia asioita eivätkä kuulu sellaiselle henkilölle, jolle asiakas ei ole niitä kertonut. Tämä periaate pätee hänen mukaansa myös silloin kun työntekijän ”juoruamisen” paljastumisen riskiä ei ole.

Toinen luotettavuuden osa-alue (Haarakankaan 2007, 24) on työntekijän toiminta asiakkaan parhaaksi. Luotettava työntekijä on aina sellainen, joka toimii asiakkaan parhaaksi. Asiakkaalla on oikeus luottaa siihen, että hänen asioitaan pyritään edistämään. Hänen ei tarvitse ansaita sitä, omalla käytöksellä tai muulla tavoin. Haarakankaan mukaan asiakkaan ei myöskään tarvitse pelätä sitä, että menettää hyvänsä edistämisen, jos ei miellytä työntekijää. Lisäksi hänen mukaan on tärkeää että työntekijä ei tuo asiakkaan kannettavaksi työn ja vuorovaikutuksen herättämiä tunteita. Työntekijä kantaa niistä vastuun ja huolehtii niistä omassa elämässään eikä missään muodossa tuo niitä asiakkaan harteille.

9.2 Turvallinen ympäristö

Seppilän (2014, 58) mukaan luottamuksen syntyminen edellyttää turvallisuuden tunteen asiakkaalla. Hänen mukaan toinen ei voi olla olemassa ilman toista. Hän kirjoittaa kuinka turvallisuuden tunne on tärkeä mahdollistava tekijät. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakkaalla on mahdollisuus jakaa tunteitaan, ajatuksiaan, huoliaan ja ilojaan turvallisen aikuisen seurassa, jota kautta tunne turvallisuudesta voi syvetä.

a no se just kun ne on ystävällisiä sillee, ne tykkää kysellä aina mitenäs sulla menee ja mitenäs sulla, ne aina kun joka kerta kun tuut käymään ne aina kyselee että mitenäs nyt mennee ja mitenkä on koulu ja sillä lailla niin ne kyselee aina mukavista silleen kaikista asioista

Yhtenä luokkana nousi esille työntekijöiden rooli tunnelman luojana. Työntekijän koettiin olevan innokas ja tarttuvan pieniinkin asioihin muita innostavasti.

a se periaatteessa näkyy hänessä aivan kunnolla semmonen pienikin asia voi ehkä nii saada hänet innostumaan jostakin asioista (7)

Haarakangas (2007, 14) kirjoittaa kuinka läsnä oleminen on hyvin tärkeää, jotta luottamuksellisuuden ja välittämisen ilmapiiriin on mahdollista syntyä. Luottamus on avain siihen, että joku haluaa jakaa oman elämäntarinansa muiden kanssa. Jakaminen ja läsnä oleminen vaatii työntekijältä opituista vuorosanoista luopumista ja oman ihmisyyden alttiiksi laittamista. Haarakankaan mukaan tämä merkitsee riskinottoa ja rohkeutta, mutta on edellytys ihmisenä ihmiselle olemisessa.

10 Tulevaisuus

Tämä luokka jäi odotettua laihemmaksi sisällöltään eikä sitoutumisesta toimintaa tulevaisuudessa tullut esiin nostettavia kokemuksia. Tämän vuoksi sisällönanalyysin tekeminen ei olisi ollut tarkoituksenmukaista. Suurin osa haastateltavista vain totesi, että he aikovat sitoutua toimintaan niin pitkään kuin mahdollista. Osa haastateltavista näki toiminnasta pois jäämisen mahdollisiksi syiksi asuinpaikkakunnan muutoksen, kiinnostuksen lopahtamisen tai muun elämään sisältöä tuovan asian ilmaantumiseen. Haastateltavien näkemykset sitoutumisesta tulevaisuudesta ovat hyvin samansuuntaisia. He pyrkivät käymään talolla mahdollisimman pitkään tai niin kauan kun näkevät ja kokevat sen tarpeelliseksi asiaksi.

a minä käyn täällä niin paljon kun pystyy.. työasiathan tiettenkin tulevaisuudessa kummittelee että miten ne sitten estää kautta sallii asioita (1)

a kyl mä täällä tuun käymään niin kauan kun mä vaan pystyn silleen ja niin kauan kun mä tunnen silleen et mä pystyn, niinkun haluan käydä, mul on se hyvä fiilis ja silleen, jos mä vaan asunkin täällä sitte en tiiä kuinka pitkään, niin kauan kun mä vaan pystyn ja kykenen niin kyl mä tuun viel käymään täällä vielä jatkossakin (2)

no jos ne antaa niin kyllä mä varmaan käyn niin pitkään kun Oulussa nyt oon, että toivottavasti mä en kovin montaa vuotta Oulussa oo mutta, niin, kyllä minä aioin käydä jatkossakin jos ei pois ajeta (3)

a no ehkä se että mulla olis niinku poikien talon ympärillä väkeä ympärillä nii kaikki ois toisin ku nytte. elämä olis paljon niinku sellasta omaa no se laatu olis niin erilais- ta (5)

a no ehkä ainakin siihen asti kunnes täytän 18-vuotta (7)

11 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä on pyritty selvittämään niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat asiakkaan sitoutumiseen Poikien Talon toimintaan. Poikien Talon asiakkaat tulevat hyvin erilaisista taustoista ja jokaisella on oma syynsä Poikien Talolle tuloon. Tulokset kertovat, että merkityksellisimpiä asioita sitoutumisen kannalta ovat asiakkaiden kokemukset kohdatuksi tulemisesta, saadusta tuesta, positiivisesta sosiaalisesta vuorovaikutuksesta sekä yleisestä vuorovaikutuksen toimimisesta muiden asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa. Ensimmäiset kerrat poikien talolla eivät osoittautuneet mitenkään erityisen tärkeiksi, mutta niistä oli löydettävissä tekijöitä, jotka ovat luoneet tutustumiskäynneistä positiivisen kokemuksen asiakkaiden mieleen. Työntekijöiden merkitys ja rooli sitouttamisessa on myös ilmeinen ja määrittävät paljon sitoutumisen etenemistä. Työntekijöiltä vaaditaan kohtaamisen taitoa ja toimivan vuorovaikutussuhteen muodostamista.

Sitoutumisen teorit osoittavat vuorovaikutuksen merkityksen sitouttamisessa (Healey 2012; Sashi 2012). Tämä tarkoittaa siis sitä, että Poikien Talon kaltaisessa toiminnassa työntekijöiltä vaaditaan hyvää vuorovaikutusosaamista sitoutumisprosessin käynnistämiseksi. Tämä opinnäytetyö osoittaa, että Poikien Talon työntekijöillä tämä alue on kunnossa. Asiakkaat ovat kokeneet olonsa kohdatuiksi ja vuorovaikutus on toiminut kaikin puolin työntekijöiden kanssa. Tämä tieto osoittaa myös sen, että sitoutumisen kannalta on merkityksellistä minkälaisia ihmisiä työpaikalla on töissä. Vuorovaikutuksen toimiminen alussa on kriittistä, jotta sitoutuminen voi alkaa vahvistua. Tämä osoittaa sen, että vuorovaikutukseen ja sen toimivuuteen on panostettava koko asiakasprosessin ajan, ensikohtaamisesta alkaen.

Savikko ja Pitkälä (2006) esittävät hoitoon sitoutumisen mallin jossa sitoutumiseen vaikuttavat tekijät jaetaan ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihin. Kummat näistä tekijöistä ovat merkittävämpiä sitoutumisen kannalta? Opinnäytetyön tulosten perusteella näyttää siltä, että Poikien Talon asiakkaita sitouttaa toimintaan enemmän ulkoiset tekijät kuin sisäiset. Tulosten perusteella juuri palveluun, sosiaalisen verkoston tukeen ja henkilökuntaan liittyvät tekijät ovat merkittäviä asiakkaiden sitoutumisen kannalta. Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että sitoutumisen kannalta on tärkeää, että annettu tuki on asiakkaiden kannalta mielekästä ja kiinnostavaa. Sosiaalisen tuen merkitys tulee esille haasteltavien kuvauksissa sosiaalisen rohkaistumisen ja tuen saamisessa. Henkilökunnan rooli sitoutumisessa on ilmeinen ja tärkeä osa läpi koko sitoutumisen prosessissa. Henkilökunta on luomassa Poikien Talolle vuorovaikutus tilanteita, jossa asiakkaat kokevat tullessa kohdatuiksi ja olevansa merkityksellisiä. Toisaalta työntekijät luovat talolle ilmapiiriä, jossa on turvallista viettää aikaa.

Savikon ja Pitkälän esittämistä sisäisistä tekijöistä hoitoon sitoutumisessa, ainoastaan voimaantuminen nousi esille opinnäytetyössäni. Opinnäytetyön tulosten perusteella tällä on kuitenkin suuri merkitys asiakkaiden sitoutumisessa. Asiakkaiden kokemukset oman elämän muuttumisesta jollain tavalla parempaan suuntaan kuvaavat tätä voimaantumisen tuomaa motivoivaa vaikutusta. Miksi muut sitoutumiseen vaikuttavat sisäiset tekijät eivät tulleet esille haastateltavien kuvauksissa? Sisäiset tekijät ovat ihmisen ominaisuuksia ja ajatusmalleja, joita haastateltavien on varmaankin hyvin hankala tunnistaa ja nimetä. Ulkoiset tekijät ovat puolestaan näkyviä ja omasta itsestä erossa olevia asioita joiden objektiivinen tarkastelu on helpompaa. Voidaankin ajatella, että sitoutumista tutkittaessa asiakkaiden näkökulmasta onkin luonnollista, että tulokset kuvaavatkin nimenomaan ulkoisia tekijöitä sisäisten tekijöiden sijasta.

Asiakkaiden sitoutuminen toimintaa näyttää rakentuvan pienistä osista mutta se, että asiakkaan elämä muuttuisi parempaan suuntaan tai helpottuisi vaikuttaa kuitenkin olevan kaikista merkittävin tekijä. Haastateltava kuvasivat aineistossa merkittävimiksi tekijöiksi juuri niitä asioita, jotka jollain tavalla auttavat heidän elämäntilannetta. Tämä kuvastaa sitä, kuinka motivaatio näyttelee merkittävää tekijää sitoutumisen ylläpitämisessä. Asiakkaat saattavatkin ajatella, että jos Poikien Talolla käymisellä ei ole mitään hyötyä, miksi siellä tulisi sitten käydä? Goleman (2014) määritteleeekin motivaation ihmistä liikuttavaksi tekijäksi.

Mitä hyötyä tästä tiedosta sitten on? Jos motivaatio ja motiivit on niitä asioita yksittäisen asiakkaan kohdalla, jotka ovat häntä voimakkaimmin toimintaan sitovia olisi varmasti tärkeää keskustella asiakkaiden siitä, mitkä on hänen kohdallaan ne asiat jotka häntä motivoivat käymään talolla. Tämä ei varmasti ole itsestään selvä asia ja asiakkaiden voi olla vaikea määrittellä niitä asioita. Ehkä juuri (Mönkkösen 2007) korostama dialogisuus ja tiedon rakentaminen

yhdessä, askel askeleelta ovat niitä tekijöitä, jotka voisivat olla työkaluja motivaation löytämisessä ja sitoutumisen vahvistamisessa.

Poikien Talon asiakkaiden sitoutumisen prosessi näyttääkin dynaamiselta, liikkuvalla prosessilla, jossa sitoutumiseen vaikuttaa useita pieniä tekijöitä ja sitoutumisen taso voi vaihdella, erityisesti asiakkuuden eri vaiheissa. Yksi voimakkaasti sitouttava tekijä vaikuttaa olevan myös asiakkaiden halu muutokseen elämässä ja ihmisenä kasvamiseen. Asiakkaan huomattessa kehittyneensä sosiaalisesti, toteavansa elämässään olevan enemmän sisältöä tai sosiaalisia suhteista aiheuttaa motivoivaa vaikutusta, joka syventää sitoutumista toimintaa. Useat haastateltavat korostivat juuri tätä muutosta ja sen merkitystä elämässä. Kuinka sitten tähän muutokseen tähtäviä päämääriä voidaan asettaa? Asiakkaan elämäntilanteen ja haasteiden tunteminen ovat varmaankin yksi tärkeä asia tässä prosessissa. Kuinka muuten toiminnalle ja siihen osallistumiselle voitaisiin asettaa, joitakin tavoitteita? Healyn (2012) mukaan juuri tavoitteiden ja fokuksen asettaminen ovat merkittäviä asioita toimivan vuorovaikutuksen luomisessa.

Tulokset osoittavat, että Poikien Talon merkitys siellä käyvien elämässä on merkittävä ja se vaikuttaa positiivisesta haastavassa elämäntilanteessakin olevan nuoren elämään. Poikien Talolla käynti on tuonut elämään sisältöä ja se on toiminut paikkana jossa on voinut oppia sosiaalisia taitoja. Pojat ovat kokeneet saavansa tukea elämän haasteisiin keskusteluiden avulla ja kannustusta vaikeuksien keskellä. Poikien Talon asiakkaiden sitoutuminen näyttää olevan luottamuksesta ja vastavuoroisuudesta syntyvää tunnepohjaista sitoutumista. Sitoutuminen on näin pitkäaikaista ja ystävyyden kaltaista. On kuitenkin aiheellista pohtia sitä kuinka syvällisten asiakkaiden tulisi sitoutua toimintaan, jotta se palvelisi sitä tarkoitusta, jonka takia he ovat tulleet Oulun Poikien Talolle. Toisaalta työn luonne vaatii sitä, että asiakkaat ovat mukana tunne tasolla mutta toisaalta liian tunnepohjainen sitoutuminen voi aiheuttaa sen, että asiakkaat jatkavat talolla käymistä myös silloin kuin se ei ole enää tarpeellista. Tämä taas aiheuttaa sen, että he vievät tilaa tukea akuutimmin tarvitsevilta asiakkailta.

Savikon ja Pitkälän (2006) mukaan yksi sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä on asiakkaan saama tuki muutokseen pyrkimisessä. Tämä tulee ilmi myös tämän tutkimuksen tuloksissa. Haastateltavien kuvauksissa tuli ilmi, että tuki on tärkeää Poikien Talolle tullessa ensimmäistä kertaa talolle. Kaikki eivät tukea tarvitse, mutta monille on varmasti merkityksellistä. Haastatteluissa tuli myös monesti esille se kuinka työntekijöiden kannustus tuntui merkitykselliseltä ja sai heidät tuntemaan olonsa mukavaksi. Ei ole vaikea ymmärtää sitä, että kannustaminen ja eri tavoin tukeminen ovat varmasti tärkeitä asioita johonkin asiaan sitoutumisessa. Jokaisella tulee elämässä vastaan tilanteita, joista ei näytä olevan ulospääsyä tai jatkaminen tuntuu muuten vain turhalta. Tällöin tarvitaan ulkopuolisia ihmisiä rinnalle kulkijaksi, tukemaan henkilöä hänen pyrkiessään kohti jotain päämäärää.

Turvallisten aikuissuhteiden tarve on yksi suomalaisten nuorten yksinäisyyden ominaispiirteistä. Esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton lasten ja nuorten puhelin vastaa ottaa vuosittain kymmeniä tuhansia soittoja. Soittoja tulisi paljon enemmän, jos niihin kaikkiin vain pystyttäisiin vastaamaan. Joinakin vuosina rekisteröityjä yhteydenottoyrityksiä on rekisteröity jopa puoli miljoonaa. Tavallinen puhelu käsittelee kasvuun, kehitykseen ja ihmissuhteisiin liittyviä asioita. Soitot kertovat sitä että nuorilla on tarve luotettavaan aikuiskontaktiin. Vaikuttaa huolestuttavasti siltä, että yhä harvemmin vanhemmilla on aikaa, taitoa tai kiinnostusta keskustella nuorten kanssa heidän mieltä vaivaavista kysymyksistä. Kouluterveyskyselyt tukevat tätä käsitystä: 14-18-vuotiaista nuorista noin viidesosa kertoo kokevan vanhemmuuden puutteesta. Kolmasosa nuorista kertoo ettei vanhemmat tiedä heidän viikonloppunvietto paikkojaan (Uusitalo 2007, 24-25.) Poikien Talon näyttää tarjoavan asiakkaille paikan, jossa voi saada kokonaisvaltaista tukea omaan elämään. Tulokset osoittavat, että haastateltavat kokevat saadun tuen merkittäväksi, vaikka se voi olla normaalissa rennossa toiminnassa tapahtuvaa keskustelua tai ymmärtämistä

Osa tuloksista on ennalta arvattavia, mutta ne voivat olla vahvistamassa ja kirkastamassa käsitystä siitä mikä Poikien Talolla käyville asiakkaille on merkityksellistä. Tätä opinnäytetyön tietoa voidaan hyödyntää uusien toimintamuotojen tai ryhmien kehittämisessä. Tuloksia voidaan pitää toimintojen kulmakivinä, niin että esimerkiksi alkava ryhmä sitoutuisi toimintaan mahdollisimman hyvin ja näin saataisiin tuloksellista toimintaa.

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi käynnistetään suuria kansallisia toimenpideohjelmiä ja hankkeita, mutta onko niistä mitään hyötyä? Viimeiset päivitykset syrjäytyneiden lukumääristä alkavat olla vanhoja, joten tuoreimpien hankkeiden ja toimenpideohjelmien vaikuttavuus on vielä epäselvää. Uudet tutkimukset syrjäytyneiden määristä antaisivat tietoa siitä onko kansalliset toimenpideohjelma ja pienemmät tulokset tuottaneet tulosta. Jos ne eivät ole vaikuttaneet, niin minkälaisia muutoksia tulisia tehdä syrjäytyneiden nuorten määrän katkaisemiseksi. Opinnäytetyö antaa myös paljon tietoa Poikien Talon merkityksestä asiakkaiden elämässä. Tämä on arvokasta tietoa Poikien Talon toiminnan jatkuvuuden kannalta kun tehdään selvityksiä siitä, onko toiminta tuottanut tulosten Pohjoissuomalaisessa poikatyössä .

Minkälaista tietoa tämä tutkimus antaa Poikien Talon kaltaiselle matalan kynnyksen sosiaalipalveluille ja onko siitä mitään hyötyä? Opinnäytetyö tarjoaa Oulun Poikien Talolle tietoa siitä mitkä ovat niitä tekijöitä jotka saavat siellä käyvät pojat ja nuoret miehet käymään talolla ja sitoutumaan mukaan toimintaa. Tutkimus on tehty tietysti ympäristössä, mutta sen tuottama tietoa on varmaankin mahdollista hyödyntää laajemmin. Aaltonen ym. (2015) toteavat, että nuorten omaa kokemustietoa on hyödynnetty vähän syrjäytymisen ilmiön tutkimuksessa ja kehittämistoiminnassa. Heidän mukaan juuri kokemustietoon pohjautuvan tutkimuksen

kautta olisi mahdollista lisätä ymmärrystä syrjäytymisen ehkäisytöimenpiteiden saavutettavuudessa ja toimivuudessa. Tämän tutkimuksen ytimessä on nuorten omat kokemukset niistä tekijöistä jotka vaikuttavat heidän sitoutumiseen Poikien Talon toimintaan. Lisäksi runsaat autenttiset ilmaisut haastatteluista avaavat näkökulmaa toiminnasta osana nuorten elämää ja rakentumista.

Toimintaan sitoutumisen tutkimus on vaikeaa. On todennäköistä, että tutkimukset antavat yliarvioidun kuvan sitoutumisesta. Tämä johtuu siitä, että tutkimuksiin osallistuu yleensä vapaaehtoiset ja sellaiset henkilöt, jotka ovat sitoutuneita tarjottuun palveluun. Tämä aiheuttaa puolestaan sen, että sitoutumisen tutkimisen ja todellisen sitoutumisen väliin voi jäädä kuilu. Olisikin tärkeä saada tutkittua myös sitä mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että asiakas ei sitoudu hänelle tarjottuun palveluun. Näin saataisiin vastakkainen näkökulma sille, mitä tässä työssä on pyritty tuomaan esille.

12 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Seuraavaksi tässä työssä arvioidaan kriittisesti opinnäytetyöni luotettavuutta luvussa 11.1 ja luvussa 11.2 pohditaan opinnäytetyöni eettistä puolta. Luku 11.1 alkaa yleisellä kerronnalla opinnäytetyön luotettavuuteen liittyvistä tekijöistä sekä esitellen luotettavuuden arvioinnissa yleisesti käytettäviä käsitteitä ja niiden merkitystä tutkimuksen luotettavuudessa. Tämän jälkeen työssä pohditaan kriittisesti osa-alueittain opinnäytetyön luotettavuutta Tuomi & Sarajärven (140-142) ehdottamien teemojen mukaisesti. Luvussa 11.2 käydään läpi tutkimuksen teon tärkeitä eettisiä näkökulmia ja huomiota Hyvän tieteellisen käytännön (2012) ohjeistuksen pohjalta.

12.1 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyön tulosten pitää olla paikkaansa pitäviä. Luotettavuuden saavuttamiseksi pitää suunnitella ja paneutua laadun valvontaan. Tieteellisen tutkimuksen luotettavuusmittarit kumpuavat kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden mittaamisesta ei ole tehty yksiselitteistä ohjetta. Opinnäytetyön tekijä tekee itse ratkaisun, minkä koulukunnan kirjoittamia menetelmäoppaita hän käyttää. Kirjoittajan on siis tukeuduttava vain johonkin lähteeseen ja tehtävä sen pohjalta omat valintansa. Perustelut ovat ratkaiseva niin tässä kuin muissakin laadullisen tutkimusprosessin vaiheissa. (Kananen 2014, 145.)

Tieteellisessä tutkimuksessa tunnustetaan yleisesti kaksi luotettavuusmittaria: reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tuloksien pysyvyyttä ja validiteetti puolestaan sitä että tutkitaan oikeita asioita. (Kananen 2014, 14.) Tutkimusmenetelmien luotettavuudes-

sa tarkastellaan siis sitä, että onko tutkimuksessa tutkittu sitä mitä on luvattu ja onko tutkimuksen tulokset toistettavissa. Monet laadullisen tutkimuksen oppaat kuitenkin kehottavat hylkäämään tai korvaamaan nämä käsitteet, koska ne ovat syntyneet kvantitatiivisen tutkimuksen piirissä ja käsitteinä ne vastaavat lähinnä määrällisen tutkimuksen vaatimuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2010, 136-137.)

Reliabiliteetti tarkoittaa siis tutkimuksen toistettavuutta eli sitä, että jos sama tutkimus toistettaisiin, saataisiin samat tulokset kuin ensimmäisessä tutkimuksessa. Kahden tutkijan tehdessä sama tutkimus se päätyvät samaan tulokseen. Reliabiliteetti tarkoittaa myös tutkimuksen kykyä antaa ei-sattuman varaisia tuloksia. Tutkimuksen reliabiliteettia voidaan pyrkiä parantamaan tutkimuksen indikaattoreiden vaihtamisella, tekemällä useampia havaintokertoja tai käyttämällä useampi havainnoitsijoita tai haastattelijoita. (Silius & Tervakari 2006, 2-9.) Tämän tutkimuksen reliabiliteettiin on vaikuttanut se, että opinnäytetyön on tehnyt vain yksi tutkija. Tämä aiheuttaa sen, että vain tutkija on tuonut omat ajatukset ja tulkinnat opinnäytetyöhön. Opinnäytetyöhön käytettävissä olevat resurssit eivät myöskään ole sallineet useiden eri haastattelijoiden käyttöä tai indikaattoreiden vaihtoa. Opinnäytetyössä on kuitenkin tutkimuksen validiteetilla pyritty vaikuttamaan siihen, että reliabiliteetti olisi mahdollisimman hyvän, jos sitä mitattaisiin tutkimuksen kohdalla konkreettisesti.

Validiteetti tarkoittaa siis sitä, että tutkimus tutkii oikeasti niitä asioita, joita on ollut tarkoituskin tutkia. Validiteetti pitää sisällään sen, että tutkimuksessa käytetään mittareita tai tutkimus menetelmiä, jotka mittaavat tutkimuksen tarkoituksen kannalta oikeita asioita. Validiteetti ilmenee tutkimuksen eri osissa eri tavoilla. Kuvauksen validiteetti tarkoittaa aineiston tarkkuutta ja kattavuutta, eli sitä onko aineistonkeruun olosuhteet kuvattu selkeästi ja totuudenmukaisesti ja onko kohderyhmä, haastattelupaikka ja aineistonkeruun eri vaiheet kuvattu riittävän tarkasti. Tulkinnan validiteetti tarkoittaa haastateltavien ihmisten näkökulmien ja merkitysten objektiivista kuvausta tarkasti ja selvästi. Tutkimuksen teoreettisessa validiteetissa kiinnitetään huomiota poikkeavaan aineistoon ja tarvittaessa vaihtoehtoisten tulkintojen esittämiseen. Neljäs validiteetin osa-alue on tutkijan omat käsitykset. Tällä tarkoitetaan ennakkokäsitysten selvittämistä taustoineen, ja sen tiedostamista että tutkija ei määrää tutkimuksessa mikä on tärkeää ja mikä ei. Reaktiivisuus on puolestaan osa-alue jossa tarkkaillaan tutkijan vaikutusta tutkimukseen. (Silius & Tervakari 2006, 2-9.)

Tutkittaessa ihmisten käyttäytymistä, ajattelua ja toimintaa, tutkimustilanteiden valikoiminen on haasteellista. Ilmiöitä ei pystytä viemään laboratorio-olosuhteisiin kokeita varten. Ilmiöt ja niihin liittyvä toiminta ei ole kaavamaista, oppimista tapahtuu ja olosuhteet muuttuu. Yhteiskuntatieteellinen tutkimus on haastava luotettavuuden ja riskienhallinnan kannalta. Tutkijan pätehtävä on kuitenkin osoittaa, että esitetyt johtopäätökset ovat oikeita. (Kananen 2014, 145.) Opinnäytetyö arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena, joka tarkoittaa sitä, että

sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu. Käytän opinnäytetyöni luotettavuuden arvioinnissa muun muassa Tuomi & Sarajärven (2010, 140) esittämiä ohjeita.

Opinnäytetyö tutkii asiakkaan sitoutumista toimintaa. Aihe ei ole merkittävä yhteiskunnallisesti, mutta se on merkittävä Poikien Talon kehityshankkeen kannalta. Asiakkaiden osallistuminen toimintaan on yksi mittareista, joilla Poikien Talon tulee osoittaa toimintansa merkityksellisyys hankkeen rahoittajalla. Kehityshankkeen näkökulmasta on myös tärkeää löytää tekijä, jotka vaikuttavat syrjäytymisvaarassa olevien nuorten sitoutumiseen täysin vapaaehtoiseen toimintaan. Asiakasryhmää ei ole helppo tavoittaa, saati sitten sitouttaa johonkin heitä tukevaan toimintaa.

Opinnäytetyön kohde on alusta asti ollut myös tutkijalle merkityksellinen. Tutkimuksen kohde on ollut haasteellinen, koska sitä ei ole juuri tukittu sosiaali-alalla. Sitoutumisen prosessin ymmärtämisen kautta työntekijän on helpompi auttaa tukea tarvitsevia nuoria. Tutkimusprosessi on ollut opettavainen. Tutkimuksen tekeminen on välillä raskasta, mutta toisinaan myös hyvin antoisaa. Tutkimusta tehdessä tutkija voikin huomata kuina tutkimus on itse se joka kuljettaa eteenpäin ja avaa tai sulkee ovia. Koko tutkimusprosessin ajan on myös keskitytty siihen, että tutkijan omat käsitykset ja niiden tausta eivät pääse vaikuttamaan tutkimukseen vaan taustalla vaikuttavia tekijöitä voitaisiin kuvata mahdollisimman avoimesti. Tutkijan omat käsitykset (researcher bias) ovatkin yksi validiteetin osa-alue (Silius & Tervakari 2006, 4).

Aineistonkeruuvaiheessa tutkimuksessa pysähdyttiin vakavasti miettimään, että on aika tehdä todellista huolellista työtä. Tutkija perehtyi moniin tutkimushaastattelun oppaisiin ja alkoi suunnitella haastattelun toteutusta niin käytännön järjestelyistä aina haastattelussa esitettyihin kysymysten muoto. Etukäteen tiedettiin, että haastateltavien saaminen tutkimukseen tulisi vaatimaan suunnittelua. Aineistonkeruu kappaleessa pyrittiin kuvaamaan aineiston tuottamista mahdollisimman yksityiskohtaisesti sekä tuomaan esille aineistonkeruu olosuhteisiin liittyviä asioita totuudenmukaisesti. Opinnäytetyössä on myös kuvattu Myös kuvannu opinnäytetyössäni yksilön suojan huomioiden ”haastateltavat” kohderyhmänä. Pyrin tällä parantamaan tutkimukseni validiteettia ja nimenomaan kuvauksen validiteettia, jossa on tärkeää aineiston tarkka kuvaus (Silius & Tervakari 2006, 4).

Jokaisessa haastattelussa jokaisen kysymyksen tai teeman kohdalla varmistettiin jatkuvasti se, että haastateltava ymmärretään oikein. Tämä tehtiin toistamalla haastateltavan vastauksen niin kuin ne ymmärrettiin tai vetämällä yhteen vastauksen ennen seuraavaan teemaan tai kysymykseen siirtymistä. Tässä suhteessa olisi voitu toimia eri tavoin ja myöhemmin pohdittinkin sitä mikä olisi voinut olla tapa, jolla olisin voinut vielä parantaa vastauksien luotettavuutta. Tässä ajatuksessa päädyttiin siihen, että litteroinnin jälkeen olisi voitu vielä käydä tiivis-

tetysti vastaukset läpi haastateltavien kanssa. Tämä olisi myös tarjonnut mahdollisuuden esittää tarkentavia kysymyksiä ja haastateltavien lisätä tai poistaa vastauksistaan asioita.

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen kesto on pysynyt hyvissä rajoissa. Opinnäytetyö olisi voitu tehdä nopeamminkin, mutta pienet viivästymät venyttivät opinnäytetyön valmistamista. Jälkeenpäin ajatellen tulosten analyysi ja tulosten kirjoittaminen olisi voitu tehdä tiiviimmässä ajassa. Tämä vaihe on nimenomaan tutkimuksen kliimaksi ja vaatii syvällistä uppoutumista ja omistautumista tutkimuksen maailmaan. Viivästymiset eivät kuitenkaan vaikuttaneet merkittävästi tutkimuksen luotettavuuteen, mutta ei voida kieltää sitä, etteikö niillä olisi ollut vaikutusta siihen. Tässä asiassa opinnäytetyön validiteetti on saattanut laskea vähän. Reaktiivisuus, eli tukijasta johtuvat asiat ovat mahdollisesti vaikuttaneet tutkimukseen ja sen luotettavuuteen.

Aineiston analyysissa on pyritty pitämään mielessä aineiston tulkinnan validiteettiin liittyvät asiat. Haastatteluihin on syvennytty kuuntelemalla ne useaan kertaan ja ottamalla epäselvissä tulkinnallisissa tilanteissa myös äänen painot ja konteksti mukaan mahdollisimman tarkan tulkinnan saamiseksi. Aineistoa on pyritty kuvaamaan kaikin mahdollisin tavoin mahdollisimman objektiivisesti ja jättämään kaikki tutkijan oma käsitykset ja viitekehykset pois tulkinnasta, niin kuin tulkinnan validiteettiin kuuluu (Silius & Tervakari 2006, 4).

12.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuseettinen Neuvottelukunta (2012, 6-7) on antanut ohjeistuksen hyvän tieteellisen käytännön toteuttamiseksi. Sen mukaan tutkimuksessa pitää noudattaa hyvän tieteellisen käytännön tapoja, jotta se voi olla tieteellisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja tulokset uskottavia. Ohjeistuksen mukaan laki antaa rajat ja määrittelee hyvät käytännöt, kun taas tieteellinen yhteisö huolehtii itse hyvien tapojen noudattamisesta. Ohjeistukset tärkeitä, mutta ne eivät saa estämässä tutkijaa paneutumasta arkojen ja haastavienkin asioiden tutkimiseen. Ehkäpä eettisesti kestävätkin hyvien käytäntöjen ohjeet ovatkin vain tutkimuksen toteuttamiseen liittyviä kohteliaita ja maalaisjärkisiä tapoja.

Tutkimuseetiikan näkökulmasta hyväksi tieteellisen käytännön lähtökohdiksi on nimetty yhdeksän kohtaa. Kohdat kattavat koko tutkimusprosessiin liittyvät eettiset kysymykset aina yleisestä huolellisuudesta rahoituslähteiden asianomaisille ilmoittamiseen. (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta 2012, 6-7.)

Eettisen ohjeistuksen ensimmäisen pykälän mukaan tutkimuksessa tulisi noudattaa tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja jolla tarkoitetaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallennuksessa ja niiden esittämisessä sekä tutkimusten ja

niiden tuloksien arviointiprosessissa (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta 2012, 6). Tässä työssä on pyritty huomiomaan tämä kohta käyttämällä tutkimuksessa vain yleisesti hyväksytyjä tutkimusmenetelmiä. Huolellisuutta on tavoiteltu muun muassa osallistumalla opinnäytetyönohjaukseen, jossa on saatu korjausehdotuksia ja palautetta työn sisällöstä ja oikeellisuudesta. Kaikille parannusehdotuksille ja tulkintojen kyseenalaistamisille on oltu avoimia koko tutkimusprosessin ajan.

Ohjeistuksen toisessa pykälässä korostetaan eettisesti kestävien tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta 2012, 6). Tätä kohtaa on pyritty toteuttamaan erityisesti tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa. Eettisesti kestävään tiedonhankintaan on kiinnitetty huomiota pitämällä tutkimukseen osallistumisen täysin vapaaehtoisena sekä luomalla haastattelutilanteista mahdollisimman mukavat erilaisin järjestelykeinoin.

Opinnäytetyöprosessin ajan on tärkeä muistaa listan kolmas pykälä, jossa puhutaan muiden tutkijoiden ja tutkimusten kunnioittamisesta. Tiedeyhteisön sovun kannalta on aina tärkeä muistaa kuinka paljon vaivaa jokainen tutkija näkee oman tutkimuksensa eteen. Tutkijoiden saavutukset ja heidän julkaisuihin kohdistuvat viittaukset on tärkeä esittää ”asianmukaisilla tavalla ja antaa heidän saavutuksilleen niille kuuluva arvo” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Tämä on varmasti kohta, jossa aloitteleva tutkija voi tehdä helposti virheen, jopa tiedostamattaan. Toisten tekemille tutkimuksille ei ehkä osata antaa niille kuulua arvoa, eikä viittaus käytännöt ole vielä hioutuneet parhaimmilleen.

Tässä opinnäytetyössä on pyritty neljännen pykälän mukaisesti suunnittelemaan ja toteuttamaan sekä raportoimaan tutkimuksesta syntyneet tietoaineisto tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta 2012, 6). Tämä kohta on konkretisoitunut tutkimuksessani seuraamalla Laurea Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessin vaiheita. Opinnäytetyön jokaisen vaiheen aina suunnitelmasta lopulliseen tutkimukseen ja kaikki välivaiheet siltä väliltä ovat nähneet opinnäytetyöohjaajat, jotka ovat määritelleet sen täyttääkö opinnäytetyö nämä vaatimukset. Syntyvää materiaali on jatkuvassa reflektiossa peilattu tiedeyhteisön tunnustamiin toimintatapoihin, josta tutkimuskirjallisuuden voidaan ymmärtää olevan konkreettinen ilmentymä.

Lähteet

- Edelson, D.C. 2002. Design Research: What We Learn When we Engage in Design. *The Journal of the Learning Sciences*, 11(1), 105-121.
- Haarakangas, P. 2008. Parantava puhe: dialogisuus ihmissuhteissa, mielenterveystyössä ja psykiatrisessa hoidossa. Nastola: Magentum.
- Healey, K. 2012. *Social Work Methods and Skills*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Helminen, J. 2005. Nuoruuden huuma ja psykososiaalinen työ nuorten kanssa. Teoksessa Helminen, J. (toim.) *Kiintopisteitä nuoruusaikaan: psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimittaessa*. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu, 13-34.
- Ikäheimo, S. 2015. Nuoret Luukulla - Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. *Verkkojulkaisuja 84*. Nuorisotutkimusseura.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2010. *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. Helsinki: WSOY.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2008. *Temperamentti, stressi ja elämäntilanne*. Helsinki: WSOY.
- Markus, J. 2014. Projektipäällikön haastattelu. *Poikien Talo*. Oulu.
- Mattila, K. 2007. *Arvostava kohtaaminen: arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Marttunen, M. & Karlsson, L. 2013. Nuoruus ja mielenterveys. Teoksessa Viialainen, R. (toim.) *Nuorten mielenterveyshäiriöt - Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*. Opas 25. Helsinki: THL, 7 - 16.
- Mehtonen, T. 2011. *Sosiaalisen vahvistamisen osaaminen*. Teoksessa Herranen, J. (toim.) *Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä*. Sarja C. Oppimateriaaleja 26. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Moisio, P. 2012. Nuorten syrjäytyminen - mistä on kyse?. Viitattu 2.3.2015.
http://www.slideshare.net/THLfi/pasi-moisio-tervesos-2012?qid=e756bd0a-4832-4f13-92c1-338acc25c1e4&v=default&b=&from_search=1.
- Myrskylä, P. 2012. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret?. Viitattu 14.1.2015.
<http://www.eva.fi/en/blog/2012/02/01/eva-analyysi-hukassa-keitä-ovat-syrjäytyneet-nuoret/>.
- Mönkkönen, K. 2007. *Vuorovaikutus - Dialoginen asiakastyö*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Nevalainen, V. 2009. *Yksinäisyys*. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Notkola, V. Pitkänen, S. Tuusa, M. Ala-Kauhaluoma, M. Harkko, J. Korkeamäki, J. Lehikoinen, T. Lehtoranta, P. Puumalainen, J. Ehrling, L. Hämäläinen, J. Kankaanpää, E. Rimpelä, M & Vornanen, R. 2013. Nuorten syrjäytyminen - Tietoa, Toimintaa ja Tuloksia. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 2013/1. Viitattu 15.1.2015.
<http://web.eduskunta.fi/dman/Document.phx?documentId=jz32213140909180>.
- Nuorisolaki 72/2006. 2006. Viitattu 16.1.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060072>

Oulun Seudun Settlementti ry. 2012. Poikien Talo - Sukupuolisensitiivisen nuorisotyön maali. Hankesuunnitelma 2013-2016.

Oulun Poikien Talo. 2015. Toiminta. Viitattu 10.1.2015. <http://poikientalo-oulu.fi/toiminta/>.

Pekkari, M. 2009. Tavoitteellinen ohjauskeskustelu. Helsinki: Tammi.

Rantanen, E & Sevon, M. 2014. Sukupuolisensitiivinen työ Poikien Talolla. Opinnäytetyö. Viitattu 1.6.2015.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80336/Rantanen%20Emma%20Sevon%20Minn%20a.pdf?sequence=1>.

Salmimies, R. 2008. Onnistu itsesi johtamisessa. Helsinki: WSOYpro.

Sashi, C.M. 2012. Customer engagement, buyer-seller relationships and social media.. Florida Atlantic University. Viitattu 1.6.2015. <http://www.emeraldinsight.com/0025-1747.htm>.

Savikko, N & Pitkälä, K. 2006. Hoitoon sitoutumisen merkitys ja haasteet. Viitattu 12.1.2015. http://www.ebm-guidelines.com/dtk/tab/avaa?p_artikkeli=tab00120#R6.

Seppilä, S. 2014. Pojat ja dialogisuus. Opinnäytetyö. Viitattu 30.4.2015.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/77148/Seppila_Sami.pdf?sequence=1.

Silius, K. & Tervakari, A.M. 2006. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Luento.

<http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/kval-tutk/2005/luennot2005/liitteet/kvalit070306.pdf>. Viitattu 30.7.2015.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Strauss, A & Corbin, J.1990. Basic of qualitative research. London: Sage Publications.

THL. 2015. Nuorten syrjäytyminen. Viitattu 15.8.2015.

<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointipolitiikka/elinolot-ja-hyvinvointi/syrjaytyminen-ja-osallisuus/nuorten-syrjaytyminen>.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, T. 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Määttä, K. (toim.) Helposti Särkyvää - Nuoren Kasvun Turvaaminen. Helsinki: Kirjoittajat ja Kirjapaja, 23 - 37.

Kuviot

Kuvio 1 Hoitoon Sitoutumisen yhteydessä olevia ja siihen vaikuttavia tekijöitä (Savikko & Pitkälä 2006)	11
Kuvio 2 Tyydyttämättömän tarpeen motivoiva vaikutus (Salmimies 2008, 76)	12
Kuvio 3 Sitoutumisen sykli (Sashi 2012, 261)	14
Kuvio 4 Asiakkaiden tyytymättömyys omaan elämäänsä	24
Kuvio 5 Positiivinen sosiaalinen kokemus ensimmäisellä käyntikerralla	27
Kuvio 6 Kohtaaminen ja toimiva vuorovaikutus sitoutumisen avaimina	30
Kuvio 7 Kokemukset Poikien Talon merkityksestä omassa elämässsä	34
Kuvio 8 Asiakkaiden kokemuksia työntekijöiden merkityksestä heidän elämässsä	40

Liitteet

Liite 1 Teemahaastattelurunko.....	56
Liite 2 Esimerkki aineiston analyysistä: Asiakkaiden kokemuksia Poikien Talon merkityksestä heidän elämässään.	57
Liite 3 Tiedote vanhemmille.....	58

Liite 1 Teemahaastattelurunko

ESITEIDOT HAASTATTELUSTA

- Ajankohta
- Paikka
- Kesto
- Haastateltava henkilö

TAUSTATIEDOT HAASTATELTAVASTA

- ikä
- sukupuoli
- harrastukset
- koulu, työelämä,
- perhesuhteet ja ystävät
- kuinka kauan mukana toiminnassa

TOIMINTAAN MUKAAN TULEMISEN KOKEMUKSET (Teema 1)

- ohjautuminen, tuki
- ennakkokäsityksen, odotukset
- tuleminen talolle: vaikeudet, syyt,
- toimintatilat
- ilmapiiri
- työntekijät
- odotusten ennakkokäsitysten täyttyminen

Mallikysymyksiä

- “kerro siitä kun sä tulit ekaa kertaa tänne “
- ”millasta sä kuvittelit et tääl olis, ennen ku tulit ekaa kertaa”
- ”ketä tääl oli duunissa ku tulit ekaa kertaa”
- ”minkälaiselta ne vaikutti ensin”
- ”mikä sai sut päättelemään et ne on kivoja/tyhmiä, oliks siin jotain?”
- tilat
- “kuvaile miltä täällä näytti kun tulit ekaa kertaa”

TOIMINTAAN SITOUTUMISEN PÄÄTÖS (Teema 2)

- päätös jäädä mukaan, minkä takia?
- merkitys itselle
- vaikutus omaan elämään, muutokset omassa elämässä
- vuorovaikutus työntekijöiden kanssa

Mallikysymyksiä

- ”Kauan sä oot käyny tääl?” ”miks sä päätit tulla toisen kerran”
- ”Miks sä sit tuut tänne aina uudestaan?”
- ”Miks tuli tokan kerran, ja sit miks sä tykkäät vieläki käydä tääl?”
- ”kuvaile millasta sun elämä oli silloin ennen ku kävit täällä”
- kuvaile millasta sun elämä on nykyään”
- ”luuletsä et tällä poikien talolla käymisellä on ollu jotain merkitystä”
- ”millä tavalla erilaiselta tuntuu nykyään tulla ku ekalla kerralla”
- ”keiden kaa sä juttelet ku oot tääl”
- ”milt sust tuntuu jutella sen ja sen kaa”
- ”miks susta on kiva jutella X:n kanssa ja miks pelotta jutella X:n kanssa?”

TULEVAISUUS

- tulevaisuus poikien talolla
- omaan osallistumiseen vaikuttavat tekijät, sitoutuminen, poikien talon rooli haastateltavan elämässä
- omat tarpeet, kiinnostuksen kohteet toiminnassa

Liite 2 Esimerkki aineiston analyysistä: Asiakkaiden kokemuksia Poikien Talon merkityksestä heidän elämässään.

Liite 3 Tiedote vanhemmille

Hei,

Olen Ammattikorkeakoulu Laurea Otaniemessä (Espoo) sosionomin tutkintoa suorittava opiskelija. Teen opinnäytetyötä Oulun Poikien Talosta. Opinnäytetyöni tavoite on kerätä tietoa Poikien Talon kehittämisen tueksi ja siksi haluan kuulla Poikien Talon kävijöiden kokemuksia toiminnasta. Haluaisin haastatella sinua opinnäytetyöhöni. Haastattelut kestää noin 1-1,5 tuntia ja haastattelut toteutetaan Poikien Talolla viikoilla 12, 13, 14 ja 15. Haastattelussa kerätty aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua, eikä haastatteluaineistoa käytetä kuin opinnäytetyötäni varten. Käsittelemme kaikki tiedot ehdottoman luottamuksellisesti eikä haastatteluihin osallistuneiden henkilöiden tietoja voida tunnistaa.

Jos haluat osallistua haastatteluun, täytä alla oleva lomake ja palauta se Poikien Talolle. Otan teihin siten yhteyttä haastatteluajankohdan sopimiseksi. **Muista pyytää huoltajasi allekirjoitus, jos olet alaikäinen.** Jos sinulla on jotain kysyttävää haastatteluun liittyen, niin ota rohkeasti yhteyttä.

Ystävällisin terveisin,

Jussi Korhonen
040 5705796
jussi.korhonen24@gmail.com

Osallistun haastatteluun

Nimi: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

Alle 18-vuotiaan
huoltajan nimi, puhelinnumero ja sähköposti: